

ФОТОПОГЛЯД:
«ЗАПОРІЗЬКИЙ ДУБ»

Так, дорогі читачі, ви не помилились. Це той самий Запорізький дуб із Верхньої Хортиці, який ототожнюють із історією запорізьких козаків і чий вік визначають чи то в 600, чи то в 700 літ... Цікаво нагадати, що висота дерева — 36 метрів, діаметр крони — 43 метри, довжина обводу стовбура — 6 м 32 см. Початок кваліфікованому доглядові за дубом поклато Хортицьке товариство охоронців природи, яке було організовано у 1910 році з ініціативи вчителя із Верхньої Хортиці П. Ф. Бузука.

Із побудовою Дніпрогесу рівень води у Дніпрі значно піднявся і дійшов до коріння Запорізького дуба. Велетень почав хворіти.

Індустріальне Запоріжжя, яким так пишалася радянська влада, перетворило ріку на плавучу таблицю Менделєєва, а повітря над містом — у чадний газ із домішками кислот.

На сьогодні Запорізький дуб майже всох — залишається

живою лише одна гілка!

У 1999 році прийнято рішення щодо консервації дуба і створення фольклорно-історико-етнографічного ландшафтного ансамблю «700-річний Запорізький дуб». Автор проекту — народний художник України, лауреат Національної премії імені Т. Г. Шевченка Анатолій Гайдамака. Ця фотографія зроблена ним. Під дубом, як і годиться, «кінь голівку клонить», спочиває стара кобза, на якій вмотився сокіл. Їх на світліні немає, але вони існують.

Пан Анатолій Гайдамака скоро завітає до вас, дорогі читачі, — стежте за нашою газетою. А поки що — вдивляйтеся в цю фотографію — це не лише дерево. Це сивий кобзар Запорізької Січі, це — наша історія, в якій скільки крові, сліз, болю, яку зраджували і продавали, яку й нині переписують, звиряють, перемірюють... І все ж — доки жива хоч одна гілка, чекаймо весни! Заселеніс, зацвіте, виродить жолуді. Засійються нові дуби...

ЗЕМЛЯ — ЦЕ ЄДИНЕ, ЩО НЕ ЗРАДИТЬ ЛЮДИНУ

Вітаю вас, дорогі читачі «Слова Просвіти»!

Ті, хто передплачував і читав наш тижневик у 2002 році, мабуть, пам'ятають мій проблемний нарис «Ганнина земля», опублікований у числі № 46 (15–21 листопада 2002 р.)

Йшлося в ньому про пенсіонерку з Котельви Полтавської області Ганну Андріївну Луценко та її велику журу, на жаль, дуже типову для нашого часу. Коротко про суть її земельного питання: пропрацювавши замолоду в колгоспі ім. Леніна один рік і отримавши там трудову книжку, Ганна Луценко перейшла працювати в соціальну сферу, обслуговуючи трудівників цього ж колгоспу. Виробила трудовий стаж, отримала пенсію службовця і знову повернулася до роботи в колгоспі, де пропрацювала ще 14 років на по-

льових роботах, або, конкретно, — на вирощуванні буряків, а взимку в колгоспних теплицях. Маючи повних 15 років стажу роботи в одному колгоспі, земельного паю не отримала.

Нині на базі колгоспу імені Леніна утворено КСП «Маяк», очолюваний депутатом обласної ради Т. М. Корост. Саме від неї залежить справедливе чи несправдливе вирішення питання про земельний пай Ганни Луценко. Поки що 76-річна пенсіонерка почуває себе обділеною, залишається поза тими соціальними благами, що надаються пенсіонерам «Маяка».

А голова КСП Тетяна Михайлівна Корост не відповідає на листи редакції «Слова Просвіти», хоч кому як не депутату обласної ради знати, що, попри всі переміни — економічні та соціальні — є ще й моральні закони, диктовані хліборобською етикою у

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

ставленні до покоління сиріт війни, чий батьки полягли на фронті, до тих сільських ветеранів, які своїми пучками перебрали тонни чорнозему, виполюючи бур'яни, та, щонайменше, раз обійшли навколо планети — варто лише підрахувати рядки-кілометри бурякових гонів... Не слід, либонь, успішному голові успішного нинішнього КСП забувати і про колишню мізерну оплату трудоднів — характерну ознаку колгоспного життя в повоєнні роки.

Не відповіла нам Тетяна Михайлівна Корост, але ми сподіваємося на відповідь і чекаємо її, а поки що друкуюмо

КОМЕНТАР ГОЛОВИ КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ АГРАРНОЇ ПОЛІТИ-

Продовження на с. 3

Сьогодні в номері:

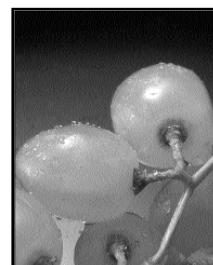
Шана
героям Крут

стор. 3

Кажуть — на
рік, а
хочуть —
навік

стор. 4—5

З чим їдять
ГМО?

стор. 6

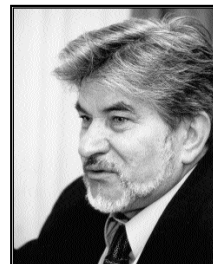
Що ще скаже
лауреат пре-
мії Пилипа
Орлика

стор. 7

Пристрасті
навколо На-
ціональної
премії

стор. 8—9

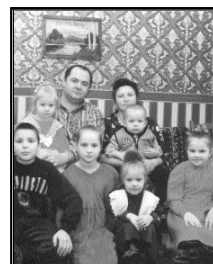
Павло
МОВЧАН:
«Витоки»

стор. 10

Скінхеди є.
Що з ними
робити?

стор. 14

Самотнє
серце

стор. 15

УКРАЇНА І УКРАЇНЦІ

Весь світ чарувала своїм голо-
сом Соломія Крушельницька, співа-
ючи українських пісень на сценах те-
атрів багатьох столиць. Слухав її в
Петербурзі і російський цар. Слухав і
забороняв українське слово. Хіба це
не дикунство — забороняти мову на-
роду, використовуючи при цьому всі
його матеріальні і духовні цінності?!

Забороняли нашу мову офіційно
173 рази, а переслідували і принижу-
вали постійно.

Брутальна політика російських
імперських правителів щодо України
не має аналогії у світовій практиці.
Скориставшись нашою працьовитіс-
тю і гостинністю, вони крок за кроком
обсотували, наче павутинням, не
тільки наш дім, а й душі наші. У ре-
зультаті дбайливий господар стає
наймитом у власній хаті, а зайда,
грабіжник — повелителем. Напус-
тивши туману людинолюбства і ли-
цемірної допомоги, неприборкані
вандали прилучили до своєї куцої
минувшини всю нашу багатовікову
історію. І Україна зі славної цивілізо-
ваної держави перетворилась на ра-
біню, годувальницю напівдиккої ім-
перії.

І українці змушені були тікати з
рідної землі, политої кров'ю славних
предків, вкритої тисячолітніми моги-
лами. Ось як писав про це Панте-
леймон Куліш у своєму вірші “До рід-
ного народу”.

*...Що захопив еси серед руїни,
Забрав усе великий твій добродій.
Жене тебе неволя з України.
Із рідним словом тулишся,
мов злодій.*

І пішли наші співвітчизники по
всіх краях, що входили до Російської
імперії, по державах Східної і Захід-
ної Європи, Південної та Північної
Америк, Австралії. А нам продовжу-
вали вбивати в голови, що наш ро-
сійський старший брат подав нам ру-
ку допомоги і врятував від польсько-
го ярма і турецького іга. І за це ми
повинні йому бути вдячними.

Стоїть у нас у Тульчині пам'ятник
російському полководцю О. В. Суво-
рову, споруджений у 1954 році на под-
вір'ї святої церкви вже радянськими
варварами. В 1796—1797 роках в
Тульчині містилася штаб-квартира О.
В. Суворова, який був на той час ко-
мандуючим однієї з армій, що дисло-
кувалась на Поділлі. І теж упродовж
двох віків українцям тлумачили, що
війська О. В. Суворова стояли тут, бо
на Україну збиралася напасти Туреч-
чина. Насправді ж вони були тут, щоб
не повторилась Коліївщина, бо ще
довго в народі жила пам'ять про неї.
Дух козацький жив, і його, як вогню,
боялися московські зайди.

У просвітницькій роботі потрібно
використовувати і такий факт, як сво-
єрідний диференційований підхід
російського царизму у ставленні до
еліти суспільства, особливо до тих,
хто боровся проти феодално-крі-
посницького ладу.

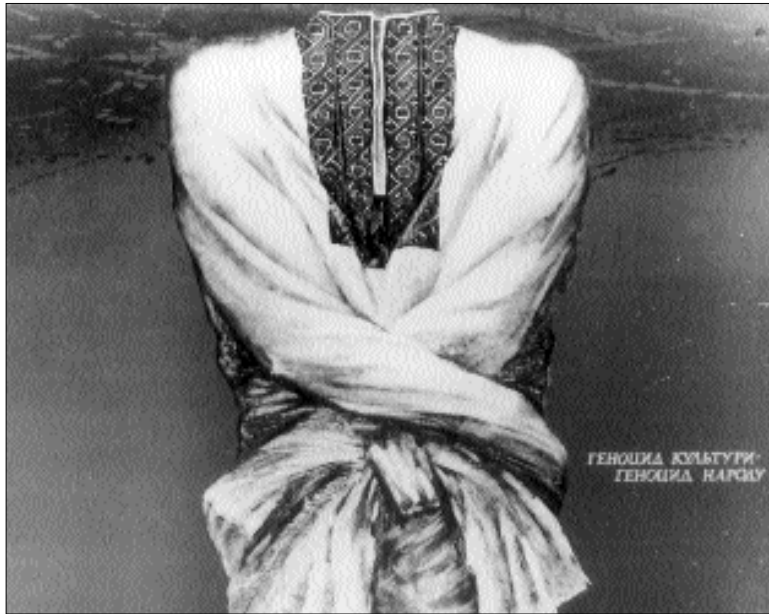
О. С. Пушкіна за слова, сказані в
оді “Вольность”:

*...Самонадеянный злодей,
Тебя, твой трон я ненавижу.
И смерть твою, твоих детей
С великой радостью вижу!*

було покарано засланням на Україну
в теплі, курортні місця, та ще й вида-
но з царської казни 1000 карбован-
ців прогінних.

Нашого ж Тараса Шевченка,
який висміяв царську сім'ю у комедії
“Сон” (“У всякого своя доля”), засла-
ли на 10 років у солдати в пустелю.

Та які б не були жорстокі росій-
ські царі, фізичної розправи над та-
лантами вони не чинили. Їх або три-
мали в тюрмах, або переманювали
на службу “Российскому отечеству”.
Поголовне винищення української
еліти почнеться уже в більшовицьку
чорну добу. Досить сказати, що кож-
ний другий репресований в радян-

ІЗ РІДНИМ СЛОВОМ
ТУЛИШСЯ, МОВ ЗЛОДІЙ...

Віками український народ боровся за свою незалежність. І то не його вина, що після розпаду Київської Русі численні вороги часто перемагали і на цілі століття заковували його в кайдани. Лише на нашому Поділлі панували: татари — 122 роки, мадари — 22, литовці — 217, поляки — 197, литовці знову — 120, турки — 27, росіяни — понад 300 років. Не раз побували тут німці.

Отож пережили отуречення, спольщення, онімецнення, русифікацію. Великодержавний сморід останньої ще й понині продовжує розмивати нашу культуру, витіснити рідну мову.

ському Союзу вчений чи діяч культу-
ри був українцем.

Максим Рильський писав, що
“виймали мозок України і ногами йо-
го топтали”.

Чинив насильство над таланта-
ми тоталітарний режим навіть в ос-
танні десятиліття свого існування.
Пройдуть через тюрми і психушки
шістдесятники, зазнає морального
терору гетьман української літерату-
ри Олесь Гончар, згасне в далекій
пермській тюрмі поет Василь Стус,
якому судилося стати другим Кобза-
рем України.

Отак і став український народ
кастрованою нацією.

Минуло 11 років, як Україна —
незалежна держава. Українці як і ра-
ніше працюють сумлінно, звеличу-
ють свою державу трудовими подви-
гами, досягненнями в науці, культурі,
спорті. Але народ наш залишається
бідним і приниженим. Це тому, що
ми найдовше варилися в російсько-
му великодержавному котлі, а в
спадщину нам дісталися “вожді”, що
пройшли гарт в партійно-бюрократич-
ній системі. Україна з усіх постра-
дянських держав найбільш комунізо-
вана, пояничарена, русифікована.

А які антиукраїнські “перли” до-
літають до нас із близького і далекого
зарубіжжя! У Москві, наприклад,
прибійниками відтворення СРСР
уже давно засновано громадсько-по-
літичний рух “Союз”. На його з'їздах
буває чимало українців, у т. ч. депу-
татів Верховної Ради України, де,
крім “яскравих” промов, слухають ще
й дешеві пісеньки на зразок пісні
барда Олександра Харчікова “За-
чем, хохлы, вам Черноморский
флот?”, у якій цей неомірок стра-
шенно принижує український народ.
До уваги читача кілька рядків з цієї
“пісні”:

*...Спокон веков предатели у вас
Чего уж там — я не сгуащу
краски!*

*Всегда вам нужен пришлый
свинопас,*

А не свои колхозные подпаски.

Надалі цитувати немає можли-
вості через те, що “співак” переходить
до нецензурної лайки. І українці-зрад-
ники, які бувають на цих збіговиськах,

слухають, як цей великоросійський
виродок поливає їх брудом. Щодо
“пришлых свинопасов”, то їх москов-
ський уряд посилав сотнями тисяч.
На керівні посади, звичайно. Були во-
ни не тільки у вищих структурах вла-
ди, а й у місцевих партійних, радян-
ських органах, а особливо в міліції і
КДБ. Пам'ятаю, як у повоєнні роки у
нашому, тепер уже колишньому Тур-
бівському районі, ці посади обіймали
Орлови, Уханови, Крючкови, Дерябі-
ни, Одінцови. Всі вони своєчасно
одержували зарплату і пайки. А укра-
їнці гнули спину на ланах і фермах за
трудодні, на які нічого не давали, та
ще й платили податки на утримання
своїх експлуататорів. Потрібно бути
ідіотом, щоб підтримувати тих, хто
тягне Україну в старе ярмо.

Таким, як О. Харчіков, можна не
дивуватись. Вони живуть у Москві і
про Україну та її народ знають тільки
зі шкільних підручників та російських
засобів масової інформації, які зав-
жди брешуть.

А ось у нашій Вінниці, де кожний
четвертий житель росіянин і живе тут
давно, трапляються екземпляри ще
тупіші й пихатіші. У грудні минулого
року я перебував на лікуванні у він-
ницькому обласному центрі здоров'я.
Був у мене сусід у палаті. Назвався
він Борисом Григоровичем. Прізвища
не запам'ятав. Чи Батраков, чи Бар-
даков, щось подібне. Спочатку він хо-
тів полонити мене своєю ерудицією,
бо закінчив університет марксизму-
ленінізму та ще й “с атлічем”. Я йому
відповів, що марксизм-ленінізм — то
не наука, а казочка, і що вожді Ленін,
Сталін, їх послідовники, впроваджу-
ючи в життя цю казочку, проводили
експеримент над власним народом.

А це супроводжувалось репресіями,
голодоморами, війнами, які розпо-
чалися з вини московського керів-
ництва. Коли ж експеримент не вда-
вся, комунізм не побудували, тоді во-
ни добровільно зреклися влади, зви-
нуваючи в усіх бідах демократів.

Ось за слово “демократи” Борис
Григорович вчепився. Пишу дослівно,
як він сказав: “Сталин принял Россию
лапотной, а оставил атомной, но ва-
ши демократы все погубили”. І хоч
після цього мені стало зрозумілим,

що він людина вкрай обмежена, я все
ж два дні і дві ночі намагався його пе-
рехитувати. У відповідь цей татаро-
монгол (бо обличчя в нього не
слов'янське) ганьбив, як і Харчіков,
український народ, що він лінивий, ту-
пий, а мова його найгірша, і що серед
українців найбільше зрадників.

Довелось нагадати цьому жло-
бові, що українська мова краща і ба-
гатша від російської, що це довели
вчені-лінгвісти всього світу ще в
1932 році на Паризькому конкурсі
мов. А “зрадників” серед росіян було
набагато більше, ніж серед україн-
ців, бо ж армія Власова була втричі
більшою від нашої УПА. Хоча і ті, і
другі не воювали проти своїх наро-
дів, а проти фашистського і сталін-
ського режимів. Але, щоб це знати,
сказав я своєму опонентові, потріб-
но читати не тільки марксизм-лені-
нізм, з якого сьогодні сміється весь
світ.

А таких “марксистів” на Україні
набирається ціла п'ята колона, яка
допомагає Путіним і Черномірдіним,
не без участі нашого Президента,
втягувати Україну туди, де вона була
понад 300 років. Уже зросійщено або
окуповано український інформацій-
ний простір. З вини наших україн-
ських вождів кіностудія ім. О. Дов-
женка, яка раніше славилася на весь
світ, сьогодні залишилася без
роботи, а нашого глядача “годуєть”
російськими кінострічками про те, як
російська армія і силові структури
ведуть війну проти чеченського “те-
роризму”, а тим часом чеченські ма-
тері з малими дітьми тікають зі своєї
землі, як колись тікали українські від
“щедрого” старшого брата.

Є у Тульчині біля будинку рай-
держадміністрації ще один пам'ят-
ник. На високому постаменті гордо
став В. І. Ленін. Сьогодні навіть учні
молодших класів знають, що цей
вождь задушив ще в колиці Україн-
ську Народну Республіку, послав під
командуванням колишнього жан-
дармського полковника Муравйова
п'яних матросів, які залили вулиці
Києва невинною кров'ю, бо ж роз-
стрілювали навіть за те, що людина
розмовляла рідною мовою. Знають,
що він автор першого голодомору і
червоного терору і ще багатьох зло-
діянь проти власного народу, над
яким проводив експеримент. Цього
імені нині жахається весь світ. А в
нас до його пам'ятника ще кладуть
квіти. Таких пам'ятників по Україні
стоїть ще багато. Їх оберігають, ре-
монтують. Ось такий ми народ! Та на
щастя не весь він оглух, осліп, збай-
дужів. Прозріння приходить, але ду-
же повільно. Отож перед просвітня-
ми стоїть величезна, копітка робота,
головна мета її — допомогти нашим
людям встати з колін.

На закінчення хочу процитувати
кілька рядків зі свого вірша, який я
назвав “Орел імперський” і присвя-
тив болючій темі, яку порушив у
статті.

*...О, скільки їх, тупих, дволиких
Наплодилось впродовж сто-
літь:*

*Вождю цілкують черевики,
Де не зруйнований стоїть.*

*Тим часом Кучма Україну
Здає Москві під патронат,
Щоб з незалежної в руїну
Перетворив знов
“старший брат”.*

Станіслав ЗАХАРУК,
голова Тульчинського осередку “Просві-
ти”, ветеран педагогічної праці

Б'ЄМО НА СПОЛОХ

ЯКОГО РОДУ-
ПЛЕМЕНІ?

2 вересня 1993 року Пос-
тановою Верховної Ради Ук-
раїни було затверджено По-
ложення про паспорт грома-
дянина України. У новому
паспорті громадянина Украї-
ни вилучено графу “**Націо-
нальність**”.

Багато жителів України,
дізнавшись про вилучення ці-
єї графи, були схвилювані.
До 2000 року в актах ЗАГСу
“Запис акта про народження”,
“Запис акта про одруження”,
“Запис акта про смерть” у гра-
фі “Національність” органи
ЗАГСу вписували **НАЦІО-
НАЛЬНІСТЬ**.

У 2001 році надійшла
вказівка для виконання (го-
ворять, що це вказівка Сюза-
ни Стані), і тепер у “Запису
акта про народження” в роз-
ділі “Відомості про батька,
про матір” у графі 15 — “Гро-
мадянство” записують: бать-
кові — “Громадянин Украї-
ни”, матері — “Громадянка
України”. Нижче, у графі 16
“Національність” — батькові
і матері ставлять прочерки.

У цьому ж “Запису акта
про народження” в кінці, в
останній 21 графі “Для відмі-
ток” записують — “**Довідку
на одноразову грошову
допомогу видано. Націо-
нальність документами не
підтверджено**”.

Підпис заявника.

Думаю і розумію, що тут
усе і всім зрозуміло. При та-
кій реєстрації народження в
майбутньому “громадянин
України” ніколи і нічим не до-
веде, хто його батьки і хто
він.

У “Запису акта про одру-
ження” в графі 6 “Громадян-
ство” записують — “Громадя-
нин України”, “Громадянка
України”. Нижче, в графі 7
“Національність” — обом
ставлять прочерки. В остан-
ній графі 13 “Для відміток”
записують — “**Національ-
ність документами не під-
тверджена**”. Підписи осіб,
що одружуються.

При такій реєстрації од-
руження ніхто не знає, хто з
ким одружується, а діти та-
ких батьків не знатимуть, хто
вони, хто їх батьки.

У “Запису акта про
смерть”, у графі 5 “Грома-
дянство” записують — “Гро-
мадянин України”. У графі 6
“Національність” — ставлять
прочерк. В останній графі 15
“Для відміток” записують —
“**Довідку на одноразову
грошову допомогу видано. Націо-
нальність документами не
підтверджена**”. Підпис за-
явника.

При такій реєстрації
смерті діти померлого, а тим
більше внуки і наступні поко-
ління нікому і нічим не дове-
дуть, хто були їх предки, хто
вони.

Якщо таке хамство, такий
цинізм не зупинити, то у ХХІІ
столітті все буде точно так, як
писав Т. Г. Шевченко.

Такі листи я буду писати
новому уряду і у ВР... Закли-
каю всіх просвітан, всіх украї-
нців та неукраїнців виступа-
ти проти знеособлення. Не
мовчіть!

Степан ПАЗИН.

Рахівський район
Львівської обл.

ПОГЛЯД

27 січня 2003 року — запам'ятаймо дату, оскільки вона може обернутися для нас початком сумного відліку часу...

Взагалі-то, акція, що називається роком однієї держави на території держави іншої, річ позитивна, покликана зблизити сусідні народи, глибше зрозуміти одне одного, визначити *взаємовигідні, паритетні та рівноправні* параметри співпраці. То чому ж так неоднозначно український народ сприймає рік Росії в Україні?

Та тому, *по-перше*, що сумнівається якраз у взаємовигіді, паритетності та рівноправності. Підтвердженням цьому є вся наша історія впродовж трьох із половиною віків московської наруги, збиткувань, утисків українців, заборони їхньої рідної мови, винищення самого духу українського.

По-друге, хто не сліпий, той бачить, що ідея ця зародилася в Москві, і минулий рік був названий роком України в Росії не випадково — така собі наживка на імперському гачку, розрахована на відповідний порух з боку української влади. І Президент Кучма залюбки проковтнув наживку, вискочивши, як Марко з конопель: 2003 рік буде роком Росії в Україні. Ось вам, брати, старші рідненькі, нате, ми давно готові...

Що це абсолютно московська ідея, задумана в московських інтересах, легко переконатися на тому, як минув рік України в Росії. Московська імперія палець об палець не вдарила, щоб зробити бодай крок назустріч Україні. Вона, зазвичай не дуже переймаючись засобами, все робила для себе за рахунок сусідів (винуватити її за це дарма, навпаки — приклад тре-

ба брати).

Щоб не бути голослівним, пошуся на загальновідомі факти: угоду про зону вільної торгівлі з Україною Росія не підписала; з демаркацією лінії кордону і досі зволікає; українській продукції ставляться всілякі перешкоди; питання про пенсії нашим нафтовикам, що гинули в Тюмені, добуваючи "чорне золото" за радянських часів, не вирішене; товарообіг між двома країнами за "рік України" скоротився на 20 %, або на 2,2 млрд. доларів; частку України в золотому запасі та активах колишнього СРСР за

ний 70-річний ювілей голодомору 33-го року, коли більшовицька Москва влаштувала геноцид українського народу, звівши в могилу 8 мільйонів українських селян? І досі вона не тільки не компенсувала Україні ці величезні втрати, а навіть не вибачилася за скоєне. Тільки закінчені манкурти та яничари можуть таке терпіти.

По-четверте, для кожного вдумливого українця не є секретом справжні наміри Москви. За ідеологічною димовою завісою у формі року Росії в Україні прочитується нестримне прагнення до

говірка, хоч усього цього і тепер маємо по саму зав'язку. За всім цим стоять старі інтереси "великої Росії", укладені в нову московську стратегію, суть якої добре висловлена в російському прислів'ї "не митьом, так катаньєм" (не кием, то палицею). Себто, Москва давно зрозуміла, що у нинішніх умовах політичним та силовим тиском не повернути у "братерські" обійми свою колишню багатющу колонію під назвою Україна — цієї ж мети можна легше і простіше досягти, підпорядкувавши її економіку російському капіталові та маю-

СПОГАД

ІМА СУМАК

Кажуть, що біографія великих людей починається задовго до їхнього народження. Генетичним кодом у життя Іми увійшов родовід її народу з моменту його появи на Землі. Це древнє плем'я — інки — з дуже трагічною історією. Я мала щастя бачити і чути Іму Сумак у Петербурзі (тодішньому Ленінграді) у 1960 році, куди вона прилетіла на дуже короткий час. Не пам'ятаю точно, але здається, що дала тільки один концерт і був він... втім, про це згодом.

Ми з чоловіком сиділи в партері десь у 5-му чи 6-му ряду. Так що була можливість бачити співачку зблизька. Зал переповнений, ведуча — білява ленинградська студентка, що добре володіла іспанською мовою, перекладала зміст пісень і давала пояснення щодо танців, оголошувала. Та ось на сцену вийшла гордо і спокійно величала Іма. Струнка, вище середнього зросту. Світло-коричневий колір шкіри нагадував кримський загар. Пружне тіло облягала срібно-попеляста сукня. Вольове довгасте обличчя з правильними рисами, прямий рівний ніс, гарний малюнок губ, блискуче чорне, аж синє волосся з проділом посередині було зібране в тугий вузол на потилиці. Вона справляла враження вродливої, міцної за фізичною будовою тіла жінки віком 35—38 років, і водночас щось таємниче, магічне проглядалося в цій постаті. Очі — їх ніхто не бачив, не бачила і я, хоч сиділа близько від сцени.

Почався I відділ концерту. За фортепіано сів високий, такий же коричневошкірий мужчина років 40—45 з ледь помітною сивиною на скронях. Це був чоловік Іми Сумак. Іма виконувала 1—2 номери, потім робила паузу, яка заповнювалася танцями, то були народні танці древніх інків з елементами пантоміми. Їх виконували молоді жінки з оточення Іми. Злива оплесків слідувала за кожним номером. Усе було прекрасно, просто чудово! По часу йшлося до антракту, хтось із залу передав записку на сцену. Ведуча вголос зачитала її зміст і переклала Імі іспанською мовою: "Глядачі запитують Іму, чому вона ні разу не глянула в зал, увесь час дивиться вниз". По обличчю співачки пробігла тінь смутку, Іма голосно прорекла, а студентка тут-таки переклала: "У мене немає майбутнього, тому дивлюся в землю. Ми — останні люди мого багаточисельного колись народу, нас залишилось лише 30 душ". І почала співати "Гімн Сонцю" — твір, де, мабуть, усі ті 8 октав і були взяті нею. Це було потрясаюче. Зал продовжував сидіти в німій тиші, що холодила душу.

З-за куліс з'явилася ведуча, оголосила, що Іма Сумак на сцену більше не вийде. Слухачі потяглися до виходу. А чи доцільно було продовжувати концерт? Думаю, що ні. "Гімн Сонцю"... Це був реквієм рідному народу, безжально знищеному, народу, живим відлунням якого була вона — Іма Сумак.

Тетяна МАЗУР,

КАЖУТЬ — НА РІК. ХОЧУТЬ — НАВІК

кордоном не повернуто; вклади українців у колишньому ощадбанку Союзу на 40 млрд. дол. залишилися поглинутими Москвою; не тільки за минулий рік, але й за всі попередні ні в Москві, де мешкає 800 тисяч наших земляків, ні в усій Російській Федерації, де за офіційними даними нараховується 5 млн. етнічних українців, "дружній" нам московський уряд так і не відкрив жодної української школи. Та, мабуть, досить, хоча цей перелік може бути продовжений. Хіба що можна проілюструвати ще лицемірність московських політиків: сумнозвісний мер Лужков на відкритті згаданого року в Києві затягнув українську пісню, та повірити в його симпатії до України важко, бо ще зовсім недавно він співав іншої — Крим "ісконно русская територія".

По-третє, хто з нормальних українців може спокійно сприймати той блюзнірський і безсоромний факт, що дні Росії розпочато у сум-

поглиблення економічної та інформаційної експансії на наші території. Звичайно ж, Росія не збирається ліквідовувати свої військові бази в Криму, а хотіла б тут закоритися навіки. Звичайно ж, їй мало наших нафтопереробних заводів, металургійних та алюмінієвих виробництв, автозаправних станцій, які за безцінь захопив російський капітал, — їй потрібен тепер ще й наш магістральний газопровід, для чого й запропоновано створити так званий міжнародний консорціум з управління нашою газовою магістраллю; їм потрібні й інші наші стратегічні об'єкти, які з різних причин ще не встигли перехопити загарбні московські руки.

Отже, "російський рік" у нашому домі має на меті не що інше, як посилення російського впливу в Україні. Можна лише здогадуватися, яких обертів набере процес зросійщення, коли у рамках "акції" Україну заповнить російська книга, російська культура, російська

ЗНЕВІРЮЄМОСЯ

Про долю довгобудів ми всі давно знаємо. Обвалюються, заростають бур'янами, перетворюються на руїни. В середині дев'яностих припинили будівництво фабрики художніх виробів у Дігтярах на Чернігівщині. Гігантський корпус уже зазнав руйнації, а сама фабрика, де вибавали килими, ткали скатерки, плахти, рушники, фактично загинула, не дочекавшись нового дихання. Колишні майстрині, а колись тут працювало близько п'ятисот жінок, здобули статус безробітних. Деякі з них руками, що мережили дивовижні квіти, тепер майже задарма полюють буряки в сільгосппідприємствах.

Поруч із вмираючими корпусами фабрики стоять будинки пана Галагана, мовби й не проносилися над ними літа...

Ніщо так не надихає, як новобудова, і ніщо так не пригнічує, як довгобуд. Нову державу ми взяли зводили за старими принципами, хоча і в Святому Письмі сказано, що не можна вливати молоде вино в старі міхи. Та ніхто в ейфорії барвистих стрічок і вишванок не подбав про поступовий перехід економіки в нове русло... А тим часом нові українці приватизовували підприємства і банки. Тим часом міністри "зливали" валюту за кордон, дядьки в гумових чоботях крали дерть у колгоспних корівках, пропивали солярку, запчастини, посівматеріал. Докралися в окремих селах до того, що ніде заробити зернину. Голови колгоспів спустошували комори, бригадири й механізатори

ПІД ВИЦВІЛИМИ ПРАПОРАМИ...

Нотатки в електричці

переганяли додому трактори. Колгосп уявлявся як грандіозний хлів запасів — тягни й не перетянеш, але го! — і все закінчилося.

Завітайте в село Іванківці Срібнянського району на Чернігівщині. У центрі села — порожня контора, розгромлені дитсадок, лазня, магазини. У селі дев'яносто порожніх хат, серед них є добротні будинки. Указ Президента України "Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села", що вийшов 2002 року, можливо, десь і втілюється в життя, але не в глибинці, де розпалося місцеве господарство і добра частина земель "гуляє". Нікому не потрібна земля, за яку предки проливали кров. Зневажаєні гектари наших злиднів.

Минулого року пустили столичний експрес Київ — Харків. Скільки галасу навколо звичайного факту! Ось який прорив у тунелі економічної кризи ми скоїли! А, може, згадаємо принизливе явище посадкових бригад і бригад супроводу на залізниці, безгрошових пасажирів, викинутих із тамбурів? Та й ціни на квитки зависокі, встановлені за принципом "Чим ближче їдеш, тим більше платиш". Ми, журналісти, щоб урятувати свої видання, залягаємо в прокуратуру, домагаємося читачам. Вишукуємо в надрах

Фото О. Ващенко

приватного життя пекуче, гірке, солідке і сунемо на шпальти: "Нате!" Та читайте нашу рептилку. В той же час суспільство перестало виховувати собі читача. "Реципієнт культури не підтягується до вищого рівня", — пише Іван Дзюба в статті "Деякі проблеми і перспективи української культури" ("Кур'єр Кривбасу" № 153, серпень 2002 року). Хто ж його підтягуватиме? Серйозна періодика передплатується мало. У райбібліотеках передплатні видання на пальцях можна перелічити, а в селах і того менше. Щоб вижити і завоювати читача, журналіст має не тільки вишукати смажене, а й змушений прогинатися та служити.

Проте є й позитивні тенденції, скажімо, закон "Про державну підтримку книговидавництва в Украї-

ні". Як мовиться, краще пізно, ніж ніколи...

...Будівництво Незалежності продовжується. Директори поглядають за кордон, інженери вдарилися в приватний бізнес, майстри перекурюють, а простий люд пропиває цеглу і цемент.

На дахах сільських тріпотять добіла вигорілі прапори, але селянам, стомленим від злиднів, здається, вже байдуже, що над ними майорить.

Любов ПОНОМАРЕНКО,
член НСПУ

Немає на світі двох однакових людей, як немає двох однакових листочків. У своїй суті кожна річ неповторна. Тому будь-яке порівняння хибує на неточність. Однак з порівняння хочеться почати свою розповідь.

У природі зустрічаються коштовні камені, що справжню цінність здобувають лише після копіткого шліфування. Нові форми і зміст вражають відтак своєю невідомістю, багатством кольорів і тонів, а іноді, розгортаючи породу людських особистостей, осліплюєшся — перед тобою безцінний скарб чаруючої людської обдарованості і таланту. Цей скарб, на відміну від коштовних каменів, людина шліфує сама, залишаючи лише успадковану від природи основу, як і трапилося з людиною, чиє життя було зіткане з чорних і червоних ниток, назва яким музика, поезія, пісня, любов до людей, до народу свого, до своєї сім'ї. По небутті його спливає час. Зайвою окалиною відпали невизнання, невіра в його непересічний талант і зайві емоції. Незалежно від наших побажань виблискують нині і виблискуюватимуть у майбутті грані його геніальної обдарованості, грані творця, новатора і таланту потужної, як сказав би Іван Франко, сили.

Спадає на пам'ять перша зустріч з автором "Червоної руті" Володимиром Івасюком. Це був молодий, міцно збитий хлопець у синій спортивній куртці, з красивими і по-гуцульськи гордими рисами обличчя. Здоровий рум'янець підкреслював весело-спостережливий блиск його очей, а були вони, наче небо після зливи — голубими, очей, на які спадало каштанове сипке волосся. Різьблене підборіддя свідчило про твердий і рішучий характер. Володя невіддивно дивився на поля зеленої Буковини, впливався спостережливим поглядом у зелені вруна свого краю, що миготіли у вікні автобуса. Поля поволі переходили в мрійливі пагорби, віщуючи наближення справжніх синіх гір. Як писала про нього одна канадська газета, Володимир Івасюк — співак синіх гір. Він нестямно любив свої гори. В його піснях вони ставали одухотвореними героями, мріяли, співпереживали і печалилися разом зі своїм автором. У горах він знайшов червону руту, що полум'янітиме вічно у серцях людських вічним вогнем його щедрої і доброї душі, його зачарованості і любові.

Лише вчора-позавчора я став студентом Чернівецького держуніверситету, а того дня вертав додому, з радістю наспівуючи пісні "Смерічки", де брав участь. На щастя, нагодився знайомий журналіст із місцевого телебачення — Жан Макаренко. На зупинці у Вашківцях він познайомив мене з Володею. То було у серпні 1970 року. На час нашого знайомства Володя уже був автором "Червоної руті", яку запропонував редакції телебачення. Головний режисер В. М. Селезінка, який знав його як здібного скрипаля і співака, був здивований. Хлопець приніс пісню. Селезінка проніс текст пісні і запропонував "оправити" її у видовий ролик з красвидами Карпат і водограїв. На цей час ми вже в "Смерічці" співали одну з Івасюкових пісень — "Я піду в далекі гори" — надзвичайно імпульсивну й життєрадісну співанку. Виявляється, їхали вони до Косова, де пінуться напрочуд красивий водоспад Гук. Там оператор Дмитро мав зняти той видовий ролик, і Володя із захватом розписував кожен кадр, кожен куплет. Отож знайомство з тим Івасюком закарбувалось у душі і буде зі мною завжди. Зустріч і знайомство, однак, перевершили всі мої сподівання. На все життя вразила його особливість характеру — не викладати себе одразу, не обрушувати на голову співрозмовника масу інформації і лавину інтелектуальних режюмувань. Він вводив мене у свій неповторний людський світ поволі, розкриваючи щоразу несподіваними закрутками залишеної у гори, в людей душі, ще більше несподіваного і жаданого залишав на потім. До кінця не розкриваючись, він не давав найменшого приводу пізнати себе у всій своїй складності. Могу лише з впевненістю судити, що Володимир Івасюк жив у чотирьох вимірах. Це був Поет, Композитор, Художник, Людина. Віддати перевагу якомуś одному важко, як і нелегко знайти кожному точне формулювання. Залишається крок за кроком відтворювати його будні і свята. Цим короточасним святам,

власне, більше передували будні, мозольні і напружені, для яких напружена праця залишала короткі години перепочинку.

Першими виконавцями "Червоної руті" — критики, музикознавці і звичайні шанувальники естрадного мистецтва вважають мене і Василя Зінкевича. Це твердження пішло гуляти між людей з легкої руки самого Володимира Івасюка, який завжди зичив популярності своїм колегам і друзям, але пальма першості належить не нам, а самому автору популярного твору. Композитор і поет Володимир Івасюк сам володів чудового тембру і краси голосом, який і окрилив "Червону руту" зі сцени Чернівецької студії телебачення. Цей варіант і слід вважати оригіналом. Наш — просто відомий ширшому загальному слухачів. Свого часу пісня на фоні падаючої бистрої води з-під Гука, водограю побіля Косова в Карпатах, обійшла екрани України і надовго заповонила серця людей.

Непомітно ніби, але впевнено і дуже сходилла його зоря. Шкода лише, що була вона серпневою, короточасною на життєдайне світло. Однак на небі творчості залишила вона незгасний світ. Зоря ця горіла тільки для людей.

Екран багато сприяв його популярності. Добре пригадую жовтневий день 1970 року, після третьої пари відкликають мене на Театральну площу, де готувалася передача "Камертон доброго настрою". На вулиці стояв погожий осінній день, день, ко-

— поезія найвищої проби.

Не знаю я, коли сюди
прийду,
Та залишаю замість
себе квіти,
Ті квіти, що знайшов
у саду
Для тебе, для тебе
я...

Не зітреться ніколи у пам'яті найбільш творчий і тому напружений до неможливого період перед зйомками фільму, коли безсонними ночами сиділи ми на телестудії. Запис фонограми робив знайомий вже Василь Стріхович. Репетиції. Оркестри. Апаратура. Сотні дублів. Переспівано стільки ж пісень. Не знали спочинку не тільки режисери фільму, але й Володя, Софія, Левко, Василь і Марійка Ісак. Над ранок буквально валилися з ніг, але, ледь вийшовши на вулицю, почувши щебет негмамовного птаства, ми ніби відроджувалися. Володя наспівував фінальну пісню про поїзд.

На швидких поїздах

НАЗАРІЙ ЯРЕМЧУК: СПОГАДИ ПРО ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА

ли люди вперше почули у Володиному виконанні "Червону руту" і "Водограй". До самої площі було не пройти. Її обступили сотні людей. З вікон медінституту, де на той час навчався Володя, визирали студенти, сонце сяяло у променях бабиного літа, а над Чернівцями лунали пісні Володимира Івасюка, що сидів на лаві під деревами — смерічками, ялинками (їх недавно викопали і пересадили на інше місце) та розмовляв із дівчиною. Для камери він був недовсяжним. Увага операторів зосереджувалась на безпосередніх учасниках передачі, на Софії Ротару, скажімо. Вона співала пісню "Валентина". Співала натхненно, вражаючи. Подальший злет її тісно пов'язаний з іменем Володимира Івасюка.

Зі сходинки на площі я співав, пригадую, "Юність смерек, мов незрівнянний світ краси...". Оддалік стояли добре знайомі мені Валерій Громцев, Левко Дутківський, Марія Ісак, Софія Ротару, Василь Зінкевич, Василь Селезінка, Василь Стріхович. Останній, тон-режисер місцевої студії телебачення, першим записував на плівку пісні композитора Володимира Івасюка і всіх тих, хто був на площі. Через камеру ми несли глядачам світ не лише краси, але й своїх почувань і мрій. Багато хто з імпровізованої сцени передачі "Камертон доброго настрою" виглядав своє майбутнє. Не один пов'язував його з людиною, що все ще сиділа на лаві під ялинами. Отже, 13 жовтня 1970 року — це день народження "Червоної руті" і "Водограю", що дивно, пісні прозвучали одночасно, а визнання їх людьми було різне. "Червона рута" одразу зацьмувала не лише "Водограй", але й інші пісні.

Після "Камертону доброго настрою" друге життя "Червоної руті" дав однойменний фільм режисера Романа Олексія. Це своєрідна стрічка з участю цілого сузір'я талантів нашого краю. На чільному місці стояв, звичайно ж, Володя, чимі піснями — "Я піду в далекі гори", "Водограй", "На швидких поїздах" — стали справжньою окрасою стрічки. А чого тільки варта його поезія до пісні Валерія Громцева "Залишені квіти"! Я ніскільки не обмовився

Подолаю свій шлях.
Хай летить до мети,
І легка моя путь —
Здогадалися, мабуть, —
Нових друзів я хочу знайти...

Нарешті, у сінокожному серпні, учасники зйомок зібралися в Яремчі. Володя приїхав з нерозлучною гітарою, разом з якою він перейшов на одну мою фотографію. На композиторові джинси, синій спортивного крою светр. Володя стоїть у колі друзів, перед якими стелиться чарівний світ Карпат. Погляд його ледь замріяний. Голова горділиво відкинута назад...

У Яремчі він часто наспівував одну мінорну французьку пісню. Інтерпретував її напрочуд вдало. Цю пісню співав він в автобусі, коли ми верталися зі зйомок. Співав, задумливо вдвигався через заплакані від дощу вікна на присмирнілі гори.

Якщо дотримуватися строгої хронології подій, згаданим зйомкам передували наші зустрічі у Вишніці. До гірського райцентру він приїжджав ранковим поїздом, проводив з нами не одну годину. В результаті народилося чимало оркестрових пісень, цікавих задумів. Наприклад, пісня "Відлуння твоїх кроків", котру згадую я у хвилини душевного сум'яття. Заспівати її Володя запропонував Василеві і мені. Після прослуховування зійшлися на думці віддати твір моєму напарникові по сцені. Вона й прижилася в репертуарі Зінкевича.

З вишницьких зустрічей Володю пам'ятаю завжди веселим і переповненим задумами. Він носив при собі нерозлучний кавового кольору портфель, у якому, крім книг, зошитів, білого халата і стетоскопа, завжди лежав чистий нотний папір. Любив Володя свій портфель по-особливому. Завжди з якимось побожним трепетом клацав замком, витягаючи нові твори. Згодом придбав польський чемоданчик, але запам'ятався він чомусь менше, хоч теж вигодував його задуми, супроводжував у дорозі. Не менше од валіз дорозі мені спогади про його появу в Будинку культури, ручкався і сів за стареньке фортепіано. Починав наспівувати...

Одного разу Володя приїхав до Вишніці як ніколи веселий, викликав нас з Василем з Будинку культури і дорогою мовив: "Ану, хлопці, послухаєте зараз..."

Володя сів на найближчу лавку і заспівав:

Ой зробив хлопчина та й дві красні
скрипки,
Розділив надвоє снів своїх красу...

Я не відривав погляду від обличчя композитора. Воно було одухотвореним і непроникним. За його настроїв більше промовляв голос — напрочуд міцний, сталевий і водночас ніжний та розлогий. Цей голос проникав у всі закопелки серця, оживляв легенду і віддалявся-віддалявся, залишаючи по собі біль і терпкий щем.

Ділося нам зустрічатися, але жодного разу не бачив його за робочим столом у чернівецькій квартирі. Складалося враження, що Володя, вічно рухливий, палкий любитель мандрівок, ніколи не замикає себе у чотирьох стінах. Побувавши перший раз у помешканні, я щиро поспівчував йому. Жила сім'я Івасюків по вулиці Маяковського. У Львові йому теж випала вулиця з такою назвою. Телефонний апарат не переставав дзвонити. Добрі знайомі і люди, яких він часто і в очі не бачив, не давали йому спокою. Де тут було до праці!..

Цього разу Володя запросив мене і Василя Зінкевича. Сім'я Івасюків отримала нову квартиру, приводила її до ладу. Донедавна композитор негмамовно бігав по ґаздівству, шукаючи то замки, то шпаклівку, то фарбу, а тепер чекав нас із таємничою посмішкою.

— Так що, діду, треба їхати до Москви. Викликають на "Пісню-71", всесоюзний фінал. Під оркестр Силантьєва ти, Василь і я повинні заспівати "Червону руту". Аранжувати пісню доведеться мені особисто. Для великого складу не пробував ніколи, але треба...

Побачивши в наших очах радість і схвалення, Володя сів за свій рояль. Взяв ля-мінорний акорд.

— Отут, я думаю, — сказав він, — краще буде, якщо замість жіночого голосу

прозвучить гобой...

До Володі на квартиру ми приходили кілька днів поспіль. На телефонні дзвінки просто не зважали, поринувши з головою у роботу. На своєрідних репетиціях Зінкевич і я наспівували пісню, а він зв'язав оркестровку.

Майже усі оркестровки, до речі, Володя завжди писав сам. Кожну він сприймав, наче "уберю" людини. Часто любив повторювати: "Від того, як одягнеш пісню, значною мірою залежатиме її звучання". Йому як авторові легко було знаходити найпотрібніші шати. Особливо він полюбляв писати партії "для дерева", тобто для дерев'яних духових інструментів — гобоя, флейти, фагота. Під час наших репетицій на його роялі лежали також томи для оркестрування великих симфонічних творів. Вони ніби виявляли його давні наміри підкріпити свої знання консерваторською освітою.

До Москви вилітали ми грудневим холодним ранком. У літаку, тримаючи ноти на портфелі, Володя дописував оркестровку. До надсадного реву двигунів його пам'ять долучала голос флейти, гобоя, скрипок і... хвилювання, хвилювання...

На Буковині ми залишили справжню золоту осінь. Москва зустрічала снігом. Він збивав нас із ніг на аеродромі в Биково. Ледь дотягнулися до електрички. Впавши у крісла, полегшено зітхнули.

Фінал конкурсу "Пісня-71" зібрав чимало зірок тодішньої естради: Магомаєв, Хіль, Кобзон, Зікіна, початкуючий Лещенко... Десятки відомих імен. До участі у конкурсі допускалися навіть композитори без консерваторських дипломів. Тепер їм чомусь закрито дорогу. Через необдумане, як на мене, обмеження, скільки чудових пісень ми не почули взагалі або ж почули з непростимим запізненням.

Наш вихід на сцену. Ми з Василем з'явилися у білих, стилізованих гуцульських костюмах. Сліпуче сяяли прожектори. Телевізійні камери, наближення хвилюючої хвилини відчутно зв'язували поведінку. Та ще великий симфонічний оркестр. Після заключного голосу гобоя ми взяли перші ноти. Після конкурсу критика назвала наш виступ визначним. Володимир Івасюк було вручено диплом лауреата фестивалю і мініатюрний рояль з написом "Пісня-71". Усім нам ще подарували метрові макети Останкінської вежі, де ми залишили один одному автографи. Це немеркнуча пам'ять про наше перше перебування у столиці.

Не минуло й року після виступу на "Пісні-71", як "Смерічка" на крилах "Водограю" і "Горянки" Левка Дутківського стала лауреатом Всесоюзного телеконкурсу "Алло, ми шукаємо таланти!". Йому передувала, до речі, не менш хвилююча для нас подія — півфінал у Чернівцях. Він проходив у Мармуровій залі університету. З мікрофоном у руках до Володі підійшов ведучий програми Саша Масляков. Композитор від хвилювання почав було червоніти, але швидко опанував себе:

— Вчуся в медінституті. Пишу пісні. Мій улюблений ансамбль "Смерічка"...

Володя говорив повільно, виважуючи кожне слово. Дехто пам'ятає, напевне, його інтерв'ю в телепередачі. Немає сенсу його повторювати. Залишається лише додати, що говорив він чистісіньку правду. Не загравав із глядачем. Дивуватися не доводиться, бо акторства він не терпів, хоч популярність серед шанувальників естрадного мистецтва, специфіка творчості композитора створюють відповідно сприятливий ґрунт.

Виступали ми також на заключному концерті "Пісня-72". Наш "Водограй" здобув популярність. Володі, з-поміж інших маститих композиторів, було вручено знайомий мініатюрний рояль — другу нагороду за участь у фестивалі всесоюзного рангу.

"Смерічка" на якийсь час згорнула свою діяльність. Здавалося б, мало запанувати затишшя, але то тільки здавалося. За ансамблем закріпилася слава першого ВІА України. Пісня і фільм "Червона рута" дали назву колективі Чернівецької філармонії на чолі з Софією Ротару. Через рік у Дніпропетровську виник ансамбль "Водограй", а про любов глядачів вже годі й говорити. "Смерічка" пустила в нашу землю, людські серця глибоке коріння.

З якогось часу обласна філармонія почала вести переговори з окремими учас-

никами ансамблю. Левко, Василь та я приватно з Вижницею не заходили. На професійну сцену подалася лише Софія Ротару, яка включила до свого репертуару чимало наших пісень. Це, крім "Червоної руті", "Водограю", "Відлуння твоїх кроків", "Залишені квіти", "У Карпатах ходить осінь" Левка Дутківського, згодом надійшла черга і до "Двох перстенів", "Пісні...", "Двох скрипок".

Але спокуса "великої сцени" взяла всім гору. З першого квітня, після довгих "торгів" і обіцянок з боку тодішнього заступника директора філармонії Фаліка, "Смерічка" офіційно почала вважатися колективом філармонії. День сміху обернувся для нас майже плачевно. Жодна з умов не була виконана. Попри все, любов до мистецтва та можливість нести зі сцени кращі твори естради примусили забути про тимчасові труднощі. Ми спалили мости до повернення у Вижницю на самодіяльну сцену. Попереду були нові зустрічі із самотнім і талановитим композитором Володимиром Івасюком.

По довгій перерві Володя зустрівся зі "Смерічкою" у Києві, де ми готувалися до відповідальних концертів. Натхненний, як завжди з гумором, він любив смачно посміятись і своєю веселістю заряджав інших; споряджений ластами і підводною рушницею, затримався з нами, щоб показати кілька нових пісень, хоча його чекали у Бердянську, на батьківщині матері, батьки.

У Київській філармонії є дуже гарний старовинний зал і чудовий рояль, не знаю, який вигляд має той зал після реконструкції зараз, але коли Володя загравав нову пісню "Два перстені", він став у стократ краший. Ця пісня і понині у моєму репертуарі у віночку по-пурі на теми пісень "Смерічки". Там є і "Червона рута", "Водограй", "Золотоволоска", яку він чомусь не любив і завжди просив зняти її, не записувати на платівку, не співати на телебаченні, але на диво, ця пісня завжди подобалася людям, і понині приходять на сцену записки, листи, щоб виконати цю пісню або прислати ноти і слова.

Того ж літа в Криму проводився перший всесоюзний фестиваль "Кримські зорі", який пізніше перетворено у міжнародний, і на закінчення його до Сімферополя засмаглий, чорний як негр, приїхав Володя. Колектив поїхав додому поїздом, а я і Володя летіли літаком. Ми поспішали вулицями полуденного, спекотливого міста до філармонії, у прохолодний затишок залу, де було форміліано. На той час у мене було кілька задумів по вокалу, по манері виконання голосового діапазону, і я вдячний йому, що у скрутний момент одержав потрібну пораду і допомогу.

Раптом він своїми немусичними пальцями зробив стрімкий пасаж на фортепіано і заспівав нову пісню, яку я, на жаль, не заспівав:

Коли між нами не було нічого...

То був уже новий Володя. Відчувалася філософія як у віршах, так і у музиці, тонке відображення високіх нюансів любові, переживань пронизувало твір невидимими променями справжньої поезії, поезії-музики.

Володя з сестрою Галиною перевелися на навчання до Львова. Наші зустрічі стали нечастими. Доля залишилася до нас прихильною. І він попросив нас допомогти в організації концерту для студентів Львівського медінституту.

Число 13 мала квартира у Львові, куди Володя невдовзі переїхав, вступивши до тамтешньої консерваторії і заочно закінчуючи медінститут. Незважаючи на свою так звану "нещасливість", воно не принесло студентові-композитору несподіваних прикрас. Навпаки, зі Львовом пов'язаний більш плідний період його творчості. Що могло дати навчання у Чернівцях? Одні неприємності. Його натура не вклада-

ся у звичні рамки вузу, надто вже "випирала" пристрасть до творчості. Нікому не секрет, що навіть до медінституту, крім людей, покликаних до медицини, приймають спортсменів і артистів, на різні необхідні випадки. Володя був приємним винятком, по-справжньому творчою людиною, якій наука давалася також легко. Це зможе підтвердити кожен з викладачів інституту, що зараз живі-здорові. Однак вчитися йому було важко. Вислів "у своєму краї пророків нема" спрацював безвідмовно. Популярність композитора і клопоти звичайного студента зжитися не могли, були добрим підґрунтям для заздрісників. Дехто аж надто ревниво бдав за честь вузу, замість любові і доброзичливості створював йому байдужість, а почасти і відверте глузування з покликання. А у Львові Володя чекали умови, сприятливі для закінчення інституту і вступу до консерваторії. Табличка з цифрою 13 на дверях його квартири вигідно підкреслювала "справжню турботу" про талант.

І ось під вечір ми виїхали у напрямку Галичини. Першою перешкодою на шляху був міст через бурхливий Черемош. Ни-

Володимир Івасюк та Софія Ротару під час концерту. Фото з музею Володимира Івасюка, м. Чернівці

нішнього мосту з Вижниці на Кути ще не було, транспорт, навіть пасажирський, йшов убрід. Ніколи не забути відчуття, коли переповнений автобус натужно долав дикий опір води, перевалювався з каменя на камінь і досить прозоро обіцяв перекинутися. Ще скоріше мав загложити двигун. Не одному з нас, як ми згодом дізнавалися, думалося: "Зупинись техніка посеред течії — прощай, щасливе майбутнє ансамблю". На щастя, все обійшлося гаразд, але шлях "Смерічки" потім був не з легких, схожим на дорогу через оспіваний Черемош.

Древній Львів зустрів ніби трохи похмуро. Згодом ми переконалися, що за його похмурістю, як у людей, ховається не підробна краса і велика щирість. Люди міста Лева зустріли наш виступ, ба ще раніше прибуття, несподівано приязно. Концерт проходив в академічному театрі імені М. Заньковецької. Ставлення львів'ян до ансамблю ми зауважили вже з того, що до зали було ніяк пройти. Перед диверма юрилися сотні людей. На сторожі нашої безпеки стояв наряд міліції. Вдавалися до службових заходів. Любов до улюблених артистів прокладала дорогу ще не через такі "пробки". Ця любов часто супроводжувалася дружніми оплесками. Концерт, що називається, пройшов "на ура". Наприкінці спалахнули справжні овації, особливо після того, коли на сцену вийшов Володя. Вдячність публіки невдовзі змусила взагалі забути про тимчасові наші труднощі. Це

найвища оцінка, яку тільки може бажати собі служитель сцени. Вона не зрівняється навіть з найвищими відзнаками і захвалюваннями преси.

Не можу не пригадати виступ "Смерічки" після присвоєння їй обласної комсомольської премії ім. Героя Радянського Союзу Кузьми Галкіна. 1972 рік. Звітний концерт з нагоди знаменної події. Проведення його пропонувалося в актовому залі університету. Ще задовго до концерту п'ятачок по сусідству був заповнений ущент. Найбільш енергійні шанувальники "Смерічки" рвуться у двері. Чергові з обкому комсомолу розгублені. Зал не може вмістити навіть п'ятої частини бажаючих. Якись спритники почали дертися на другий поверх, аби проникнути всередину через розбите вікно по водостічній ринві. Досі не пам'ятаю яким чином, все-таки мені вдалося пройти крізь двері. Найкраще було, звичайно, сховатися у тиші роздягальні. Відносний, звичайно, бо зовсім поруч інструктор обкому комсомолу викликав наряд міліції, а наша чергова адміністратор ще не приїхала, та чи допомогла б і вона навести порядок. Відсутність квитків і малі розміри залу — навряд чи такі аргументи поділяли б на бажаючих потрапити на концерт.

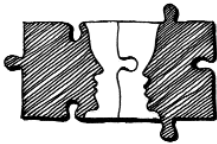
Невдовзі у засклені двері службового входу постукав розпашілий Володя Івасюк. Не знаючи його в обличчя, чергова навідріз відмовилася його впускати. Довелося все пояснити. Композитор зайшов до середини без жодного гудзика на пласці. Сестра Галя стукала йому крок у крок. "Що ж то діється, діду — запитав він зі своїм традиційним зверненням, — так, чого доброго, солістів навіть не пропустять. Ви всі у зборі?".

Невдоволення у голосі не було. Володя радів прихильності глядачів, але не тією радістю, яка заважає людині бачити різницю між прихильником "за переконаннями" і "за модою".

Володимир Івасюк був переконаний, що справжня цінність ансамблю перебуває у прямій залежності від тривалості глядацької любові. Ділив публіку на секундних і справжніх, котрі не відкидаються від улюбленого колективу навіть тоді, коли загаль скидає його з п'єдесталу, на який сам же і зніс. До творців сценічного дива прихильники часто ставляться сліпо. Ці прихильники приходять і пропадають, до зали веде кожного менше потяг, більше — мода, тотальне визнання або ж випадковість. Вмостившись зручніше у кріслі, вони хочуть — і край тут! — чути лише те, що їм до вподоби, не роблячи знижок, але Володя ніколи не йшов і не радив нам іти на компроміс із глядачем. Передусім — мистецтво. А воно — річ примхлива, виключає з себе "золоту серединку", названу кимось рятівною.

Володимира Івасюка визнавали як талановитого композитора і водночас любими. Не кожному дано поєднувати в собі часто діаметральні поняття. Йому вдавалося. Його оголошували "улюбленим", але він особисто такого підходу не сприймав. Шануючи любов і похвалу людей, яких цінував, автор "Червоної руті" досить поблажливо ставився до ажіотажу збоку. Володя добре знав про жорстокість глядача. Застілля, зустрічі, компліменти і часте зловживання спиртними напоями позначаються неодмінно на вимогливості до себе, призводять до переоцінки власних можливостей. Поволі ідея втрачає непересічні якості і прописується в межах досяжності. Непростимо боляче, коли поблажливості і вино взаємозв'язані.

...Що ж то робиться, діду? — промовив Володя, потираючи синець під лівим оком. Обернувшись до сестри, він додав, — ось тобі, Галя, і "Смерічка"! Ти коли-небудь сподівалася на подібне?!...". Це був не тільки успіх "Смерічки". Можливо, лише на третину. Дві частини його Володя міг приписати собі, своїм пісням, за які часом одержуєш синці і втрачаєш гудзики...

ЗЕМЛЯ — ЦЕ ЄДИНЕ, ЩО

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

Закінчення. Початок на с. 1

КИ ТА ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ІВАНА ТОМИЧА ДО СТАТТІ "ГАННИНА ЗЕМЛЯ", ОПУБЛІКОВАНОЇ У ГАЗЕТИ "СЛОВО ПРОСВІТИ" № 46 за 15–21 листопада 2002 року

Проблема, порушена в статті, відома і виникла ще з початку втілення в життя Указу Президента України "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" № 720/95 від 8 серпня 1995 року, згідно з яким право на земельну частку (пай) отримали лише члени колективних сільськогосподарських підприємств, сільськогосподарських акціонерних товариств та пенсіонери з їх числа.

Відповідно до цього Указу 6,85 млн. громадян або трохи більше ніж третина сільських жителів отримали право на земельну частку (пай). Працівники соціальної сфери залишилися осторонь процесу паювання земель сільськогосподарських підприємств, що викликало справедливе незадоволення серед населення.

До такого випадку належить і ситуація з гр. Луценко Г. А. з Котельви, яка спочатку працювала в колгоспі, а потім довгий час у соціальній сфері села і не отримала права на земельну частку (пай).

Багато працівників соціальної сфери села в Україні, таких як Ганна Андріївна, отримали земельні частки (паї) за рішенням загальних зборів колективів співвласників, що відповідало вимогам статті 5 Земельного кодексу України (1992 р.).

З метою забезпечення економічних інтересів і соціального захисту працівників соціальної сфери села Президент України видав Указ "Про забезпечення економічних інтересів соціального захисту працівників соціальної сфери села та вирішення окремих питань, що виникли в процесі проведення земельної реформи" № 584/2000 від 12 квітня 2000 року, згідно з яким працівники соціальної сфери села мають право на отримання в користування земельних ділянок для ведення особистого підсобного господарства (земельні ділянки розміром до 2 га із земель запасу та резервного фонду).

Новий Земельний кодекс, який набрав чинності з 1 січня 2002 року, надає право цій категорії громадян отримати земельні ділянки у власність і відповідно здавати їх в оренду і отримувати орендну плату.

Станом на 1.10.02 р. передано у власність та надано у користування працівникам соціальної сфери, що проживають у сільській місцевості, 830 тис. земельних ділянок, у тому числі для ведення особистого селянського господарства — 618 тис. Отже, питання Г. А. Луценко можна вирішити позитивно.

У матеріалі "Ганнина земля" також йдеться про питання, порушені головою правління СВК "Маяк" Т. М. Корост у її програмі — про необхідність забезпечення земельними ділянками громадян, які приходять працювати в сільськогосподарські підприємства після проведення паювання земель. Повідомляємо, що ця ініціатива потребує законодавчого врегулювання. Для чого необхідно прийняти відповідні закони, серед яких:

1. Про землеустрій;
2. Про особисте селянське господарство;

3. Про охорону земель;
4. Про розмежування земель державної та комунальної власності;
5. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв);
6. Про державну землепорядну експертизу;
7. Про державний земельний кадастр;
8. Про ринок землі;
9. Про державний контроль за використанням та охороною земель;
10. Про оцінку земель.

Як бачимо, наш матеріал має практичну цінність не лише для тих, хто опинився в ситуації Ганни Андріївни Луценко, але й для такого досвідченого керівника, як Тетяна Михайлівна Корост, яка дбає про майбутніх господарів КСП "Маяк" — тих, що не мають паїв, але хотіли б їх мати.

Та повернімося до проблеми Ганни Андріївни Луценко. Найкоротше і чітко її можна сформулювати так: "Могли дати пай, а не дали!"

Могли б, скажімо, укласти договір про оренду паю службовця з сільською радою і приєднати його до земель КСП "Маяк", могли б відрегулювати це болюче питання і на загальних зборах пайовиків і знайти місце для Ганниної нивки, — не секрет, що не один районний начальник із Котельви має добрячі поля — по кілька гектарів — на маяківських землях. Хай відступлять пенсіонери по сотці — ось і буде пай для Г. А. Луценко...

Наша країна Україна одвіку була хліборобською державою. Навіть сьогодні, у часи економічної кризи, чи не єдине, чим може похвалитися незалежна Україна — шосте місце у світі з виробництва зерна. КСП "Маяк" Котелевського району Полтавської області — одне з тих, що внесло свою вагомую частку в це досягнення.

Від того, як пройде паювання землі, як вирівняють усі його "перекоси" і "недоміри", залежить дуже багато — аж до соціального та громадянського спокою в селах. Добре, що це розуміють деякі керівники обласного, районного, місцевого рівнів. Скажімо, на Івано-Франківщині землю по селах поділили між усіма порівну. І правильно зробили, бо убезпечили себе від нарікань і судової тяганини...

Ми ще раз звертаємося до депутата Полтавської облради Тетяни Михайлівни Корост із проханням дати відповідь всеукраїнському тижневику "Слово Просвіти" на матеріал "Ганнина земля" та коментар Голови Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин Івана Томича для публікації.

Також повідомляємо своїх читачів, що будемо регулярно писати про стан сільського господарства, а саме — про морально-правові аспекти володіння і обробітку землі.

За багато років український хлібороб виробив своєрідну максиму: "Земля ніколи не зраджує".

Здається, настав час повести болючу, але таку необхідну розмову про тих, хто зрадив святі хліборобські закони, про зраджені землі — занехаяні поля, як відомо, назавжди обертаються вилюдненням сіл та злиднями, розхитуванням тих підвалин, на яких одвіку трималися українці. Але про це ми поговоримо наступного разу.

До зустрічі на шпальтах "Слова Просвіти"!

Любов ГОЛОТА

Крути, Базар, Берестечко... Єднаючись у трагедії, ми передбачаємо наступні перемоги, принаймні дуже кортить вірити у це...

Столиця відзначала свій під Крутами два дні. Традиційний "концерт для ангелів" у Київському Державному театрі оперети "ангельськими" піснями не менш хороших і культових українських гуртів вшанував пам'ять героїв 28 січня. Поза трагічністю "концерт для ангелів" реально претендує на звання найбільшої мистецької події у житті тієї молоді, що має зватися національною елітою, претендує щороку.

Понад дві години чимало спраглої молоді стоячи "впивалося" поєднанням блискучої сучасної музики та історичної крутянської героїки: від виступу-презентації голови крайового об'єднання ВУТ "Просвіта", одного з організаторів Олександра Кулика до останніх акордів гітари з порваною (від емоцій і почуттів) струною культового Тараса Чубая. "Мертвий півень", "Королівські зайці", Тарас Компаніченко, і в апогеї — Марія Бурмака та "Плач Сремії" зробили для "україноязычних" (як сказав Тарас Чубай) молодих "ангелів" майже все.

Представники Української Православної Церкви, УАПЦ та УГКЦ очолили кількатисячну скорботну ходу від "Арсеналу" до Аскольдової могили. По панахиді голова Організації вшанування Павло Мовчан виокремив невідповідність цієї могили на Аскольдовому пагорбі. Адже тут Андрій Первозваний освятив українську землю на щасливе і вічне майбутнє із Господом нашим Ісусом Христом... Імперії не зникли: одна кричить — "На Київ!", інша — "На Ірак!" А наші вожді знову говорять, як у 1918-му, про демократію, про братерство, ліквідовують ар-

КРУТИ — ЦЕ КРУТО

мію... Невже настала черга нових героїв?

Олег Соскін, у свою чергу, висунув низку вимог-пропозицій: провести масовий протест проти року Росії в Україні, організувати масові акції непокорі проти нинішнього злочинного курсу влади, провести відкриті парламентські слухання щодо міждержавних стосунків України і Росії (з вимогою вивести російські військові бази з нашої території), засудити на парламентських слуханнях проголошений рік Росії, як такий, що загрожує національній безпеці України, вимагати відкликання посла Черномірдіна... А заступник го-

лови Спілки письменників Петро Осадчук поставив невтішний діагноз: "Ми стали патріотами біля могили, коли маємо бути ними у буденному житті"...

"За байраком байрак" Тараса Шевченка виконував на бандурі голова "Молодої Просвіти" Віталій Мороз. Після цього галицька молодь Юнацької Січі куреня імені Петра Сагайдачного складала присягу вірності справі спочилих крутянців. Того ж дня у столичному Будинку офіцерів — ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка спільно з Міністерством оборони України організували літературно-мистецький вечір "Вінок

шани героям Крут". Щоправда, чимало запрошених на вечір довго стояли попід стінами Українського дому: вони не знали, що прийшов із самітом СНД новий порядок й "окупанти" витіснили пам'ять про Крути з Українського дому.

"Забезпечити ефективне реформування збройних Сил України, створити нечисленну, але боєздатну, добре озброєну і високомобільну армію, здатну гарантувати національну безпеку держави, негайно ліквідувати іноземні військові бази в Україні... встановити історичну справедливість щодо визнання ОУН-УПА воюючою стороною, а всіх репресованих і закатованих, звинувачених в українському націоналізмі — борців за волю України..."

І залишилися після мітингу-пам'яті вимоги резолюції, і невідомо, коли вони будуть виконані.

Олександр СОЛОНЕЦЬ

ДО СЛОВА ПРАВДИВИХ МОГИЛ

Вже всьоме серед тиші Лук'янівського заповідника відбулися щорічні панахида і жалобний мітинг біля могили полеглих крутянців Володимира Наумовича та Володимира Шульгіна.

— Це єдина збережена могила двох крутянців, бо поховання на Аскольдовому цвинтарі залито асфальтом Петровської алеї, — розповідає Олена Василівна Леонтович-Вороніна, двоюрідна небога крутянця Володимира Шульгіна. — У середині 30-х років священник Іоанн Наумович таємно переполовав сюди з Аскольдової могили прах свого небожа і його побрати-

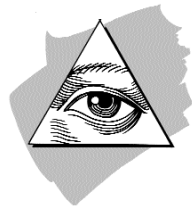
ма, які обнялися перед розстрілом 30 січня 1918 року. Перед смертю їх, полонених, жорстоко катували. Тіло 23-річного Володимира Шульгіна не змогли впізнати ні його мати Любов Шульгіна, ні дружина Лідія Тартаківська (відомий етнолог, репресована). І досі тут, посеред великого родинного поховання, є лише табличка з ім'ям одного з двох крутянців — Володимира Наумовича. Писати ім'я його побратима було небезпечно, адже брат Володимира Шульгіна — Олександр — був міністром закордонних справ УНР.

— Не забуваймо, що у Києві до-

сі немає вулиці Героїв Крут, а є вулиця Січового повстання, — сказала Ольга Кобець, голова Товариства імені Олени Теліги. — А форум СНД треба було відкласти, щоб дати нам спокійно і в жалобі провести ці дні пам'яті.

Жалобний мітинг у день 85-річчя бою під Крутами організувало Всеукраїнське жіноче товариство імені Олени Теліги за участю Ліги українських жінок, Товариства політ'язнів і репресованих та Національної ради жінок України.

Тарас КОВАЛЬСЬКИЙ

Продовження. Початок у ч. 39 (2001 р.), ч. 2, 7—9, 11, 13—18, 20, 21, 23, 25—27, 29, 30, 35, 36, 39, 44—47, 49 (2002 р.), 3 (2003 р.)

ПИТАННЯ ЖИТТЯ АБО СМЕРТІ

Розмірковуючи про розвиток світової культури як системи, складовими якої є національні культури народів великих і малих, раптом спохоплюєшся, що твій пильний погляд назад, у далеке минуле, виокремлює неймовірну мозаїку немислимого майбутнього. І раптом спливає в пам'яті сентенція божевільного генія Ніцше: "Ми відновлювали людину, але коли ця істота постала, вона виявилась мало подібною до людини".

І досить пригадати гулаги та освенціми, аби впевнитись у правоті його суджень. Тотальне панування зла в певні відрізки минулого сторіччя роблять проблематичними можливості плекання особистості, збереження уламків культур, її сегментів, а отже, і мов у часи нових історичних викликів...

Здавалося б, що слідом за сумнівом має прийти і розпач, адже існуюча свобода для людських пристрастей, хаос політичний, розокремленість людська найчіткіше проявляють себе у тих проблемах, які обговорюються на найвищих рівнях з періодичністю в 10 років у Ріо-де-Жанейро та Йоганнесбурзі. Відомо, що протягом тривалого часу посередником поміж людиною і Богом була мова. І тривалий час філософи і філологи, спільно з теологами, обговорювали питання, чи спроможен розум, подолавши мову, зустрітись з самим Богом. Бо, стверджували вони, доторкнутися до основ буття, до Бога, можна лише за умови мовчання мови. Не просто через мовчання, а мовчання мови...

Відомий російський філософ Олексій Лосев заперечив цю спробу, назвавши мову проявом безкінечного в кінцевому, "нетварного в тварному", підкресливши, що ім'я Господнє є іменем іншого імені, своєрідною містичною силою, енергетичними порогом, а точніше, сходинкою, ставши на яку, бачиш ширшу перспективу. І слово в цьому сенсі стає межею людських проявів Бога, "всім можливим накресленням і зображенням його". І ці висновки надзвичайно актуальні і мають стосунок до обговорюваної проблеми, проблеми мови як засобу самоідентифікації. Сама актуальність полягає в тому, що ми вступили в нову добу, що зветься добою глобалізації, добу штучного конструювання і Бога, і світу. І кризу історичного християнства, "щирого", "наївного" або ж "сердечного", — ми не можемо не обумовлювати наступом культурного політеїзму, поглибленням розпаду духовної сфери на сегменти (самодостатні!), наступом науки з її істиною, наступом псевдомистецтва з його псевдозначимістю, наступом педагогіки з її демократизмом. Але будь-який раціоналізм та логізм, на які опираються апологети нового світогляду (Novus ordo), спростовуються повнотою досвіду психічного, чуттєвого, духовного, морального, містичного та магічного, що сконцентровано в кожній національній мові. І ця повнота життя можлива для кожної особистості лише за умови національної самоідентифікації через рідну мову.

Нинішній мультикультурний світ створює певну глобальну напруженість, що є природною реакцією на уніфікацію, на нівеляцію як великих етнічних угруповань, так і окремих індивідуумів.

Нова всесвітня якість досягається зведенням до єдиного знаменника величезної кількості мов та культур, що постали з початкових. Адже, будучи на різних стадіях розвитку у своїх окремих сегментах, колись розсіяна первісна спільнота, яка нині утворює вже нову всесвітню якість, невідворотно потребує синхронізації всіх внутрішніх процесів у рамках світової спільноти з позиції вже нового світогляду. Отже, "оновлення принципів співжиття" як у рамках окремого українського суспільства, так і за його межами за існуючих тенденцій є для української ідентичності питанням життя або смерті.

Відновлення й остаточне усвідомлення своєї ідентичності (через мову) буде не тільки основою розвитку нашого суспіль-

ства, що безпосередньо концентрує культурний геном первісної циркумпонтиїської спільноти, але в недалекому майбутньому може дати надію на рекреаційний сценарій розвитку світу взагалі.

РЕАЛЬНІСТЬ АЛЬТЕРНАТИВИ ОЧЕВИДНА

Питання ідентичності не є суто внутрішнім питанням лише українців. Багато етносів перебуває під потужним впливом різновекторних сил. Процес самоусвідомлення довготривалий і можливий лише за умови відродження національних мов. І чому, власне, проблема самоусвідомлення ще й подосі стоїть на порядку денному, якщо глобалізація формує вже новий світовий економічно-політичний та квазікультурний ландшафт? Глобалізація є не чим іншим, як **торжеством** цивілізації над культурою. Цивілізаційна потуга дає можливість проектувати себе в планетарних масштабах, з відповідними стандартами, світоглядом та інтенсивною нівеляцією національних ха-

мера б la Lego, а сама людина набуває нову якість свідомості — кліпову". Інтенсивна декомпозиція культури, деактуалізація імен, довільне реконструювання та інтерпретації класичних творів руйнують культурні і мовні підвалини. Комерційні інтереси превалюють над цінностями. Проте поруч з цим ми зауважуємо нові імпульси і соціальної творчості, зміну соціокультурних очікувань, нове переосмислення стосунків людини і Бога, індивідуальну активність, легалізацію нових кадрів буття (чи то у вигляді кришнаїтських спільнот, чи дзен-буддистів, чи новоевангелістів).

Олександр Неклеса стверджує, що ми є свідками того, як змішуються часи, змішуються цивілізаційні досягнення зі здичавінням, що витворюється четвертий синкретичний стан суспільства — альтернативна квазіцивілізація, в якій людині буде надана можливість власною свободою розпоряджатися свавільно, одночасно зазнаючи небувалого гноблення...

Усе це є не чим іншим, як реальною альтернативою християнській цивілізації.

Фото Т. Карпінської

Павло МОВЧАН ВИТОКИ

рактистик, а отже, і стиранням гумкою мовних відмінностей. Проте ми забуваємо і про зворотний світовий рух, що набирає турбулентного характеру, втягуючи неоднорідну масу, — рух антиглобалізму.

Як каже відомий політолог О. І. Неклеса, "антиглобалізм стрімко заповнює певний вакуум, що утворився після антифашизму, антикомунізму, антиімперіалізму... І цей рух є своєрідною емоційною відповіддю не маргіналіз чи анархістів, а значної частини світової спільноти "на культурний шок нового світу", на визрівання в ньому певних тенденцій і політичне підсилення правих та ультраправих консерваторів в Європі, є безумовною реакцією на глибини цивілізаційної кризи. І до соціальних флюїдів, що живлять антицивілізаційні настрої, долучаються суто національні — тих етносів, які не бачать своєї перспективи в загальносвітовому процесі уніфікації і витворення нових ідеологем про різні групи світів: 1-го, 2-го чи 3-го..." Той код управління світовими процесами, як знеосіблена транснаціональна система корпорацій, геоекономічна, що вибудувала "грошовий лад", заторкує і культурну, а відтак і мовну сфери. Інтелектуальний, культурний, мовний ресурси стають матеріалом, сировиною для комерційної квазікультури. І стратегічною метою як окремого індивідуума, так і всієї національної спільноти є не пізнання змісту життя, пізнання Бога, про що ми говорили на початку, а її системною організацією. І відповідно зусилля індивідуума скеровані не на набуття повноти особистості, — а це, як ми зазначали, можливе лише в рідній мові, — а "на розширення простору власної актуалізації", на "егоїстичне захоплення духовного простору, внаслідок чого культурний спадок людства перетворюється на компоненти еклектичного трансфор-

Та чи ми її приймемо, значною мірою це залежить і від нас.

Або ми подолаємо російські шовіністичні тенденції, що є панівними в Україні, і дамо можливість реалізуватись українській культурі через вивчення відповідного етнічного простору українським словом, або ми разом зі "старшим братом" будемо поглинуті квазіцивілізацією.

В ОСНОВІ ЖИТТЯ — ГАРМОНІЯ

Смерть нації настає, коли мова відлучається од неї, коли — за Вернадським, — простір відокремлюється од часу. Адже саме в мові, в слові, — і простір, і час, і історія, і безвічність. Простір з іменням Україна — це не те саме, що Україна в часі. Наші диспорники й нові українці знають, що бути в часі (поза батьківщиною) — це не те саме, що бути і в своєму просторі. Відомо, що Космологос є співвідношенням етносу з ландшафтом, який його вміщає: втрата цієї взаємозалежності спричиняється до втрати спершу одного і другого, а за тим втрачається і національна пасіонарність. І найкращою ілюстрацією цього є доля індіанців у Америки чи аборигенів Австралії.

Порушення демографічної гармонії спричинялося часто до катастрофічних наслідків для цілих мегаполісів. Історичний приклад: у давній столиці Єгипту Олександрії колись жило 50% греків, 40% іудеїв, а решта припадала на всіх інших, у т. ч. і на тубільців. Де та Олександрія? Або де той Карфаген, у якому були різючими демографічні, етнічні перекося: чужинців було більше, аніж аборигенів?

Колись великий Борхес зазначав, що кожна мова є "абеткою символів, вживання яких передбачає певне спільне зі співрозмовником минуле і майбутнє". Проте лише

в культурі зберігаються всі актуальності для всіх поколінь, що сприяє постійному самовідтворенню людства.

Зміна дискретних систем (біоценозу) на жорсткі призводить до вакууму. Про це знають фізики. І витіснення чужою мовою рідної так само має печальні наслідки. Бо мова (чужа) опановується поверхово. І самоідентифікація як неодмінна умова людського буття перетворюється на самозречення. Історичних аналогів підміни дискретних, тобто природних систем, штучними предостить. Ось хоча б узяти історичну спробу О. Македонського створити на завойованих ним територіях з еллінів та місцевої людності новий, єдиний, великий етнос. Для цього, як відомо, він одружив кількасот своїх офіцерів-македонців на осиротілих доньках перських вельмож. Його імперія як субнаціональна система розлетілася, етнічний конгломерат існував не довше півстоліття. З такими ж наслідками в колишньому Союзі творився новий "советский человек" як одиниця виміру єдиної політичної нації.

Загальнонаціональний смисл існування реалізується в межах власної культури, і лише в ній. Саме культура та, відповідно, мова є способом вираження національної ідентичності й виявленням сенсу буття народу, в ній, єдиний, відбувається і національна ідентичність, і національне призначення: бути собою...

Відомий російський богослов Павло Флоренський стверджував, що слово — синергетичне, що воно є методом концентрації, що в мові, як у фокусі, збирається вся історична воля нації. "Разом зі словом, — казав він, — вимовленим мною, просувається, прохромлюється в простір моя сконцентрована воля, сила моєї зосередженої уваги...". Вимовлене слово, обернене до іншого, вривається, входить у його психіку і пробуджує тут цим напором великої волі цілої нації необхідну реакцію, примушуючи іншого співпереживати, співчувати...

І тут я побіжно заторкну природу слова, щоб зрозуміти, чому асиміляції користуються чужими мовами. Слово трискладове: 1) фонема (звук); 2) морфема (сутність, субстанція); 3) значення слова, оболонка його, змінюється, значення якого виокремлюється в контексті. В Святому Писанні це аналогія поміж словом і сім'ям (насінням).

Гомологічна будова нашого організму така, що передбачає глибокий зв'язок поміж народженням фізичним і духовним, яке в свою чергу передбачає опанування мовою: ма-ма, о-са... Ми часто кажемо, що це лишень слова. Якщо звуковий бік слова, тіло його, є ефемерним, то душа слова означає щось, що утворює розрив поміж тілом і душею слова.

Слово як символ лежить поза межами раціоналістичного плутамчення. Отже, кожне слово значно багатше, аніж воно є саме по собі. "Кожне слово, — зазначає П. Флоренський, — є симфонією звуків, має величезні історичні нашарування і приховує в собі цілий світ понять. Про історію кожного слова можна написати цілу книгу. І на кожному слові лежить відбиток величезної історії".

Тому мова є такою реальністю, що переважає саму себе.

Симеон Богослов сказав: розум, який не продукує слів, не спроможний сприйняти інших слів.

Біблійний цар Давид відказав силачу Голіафу:

— Ти виступаєш з мечем, а я виступаю з іменем Господнім.

Тобто Словом.

Далі буде.

БОЙОВЕ МИСТЕЦТВО

На шляху самопізнання приходить розуміння неможливості існування Абсолютної істини. Істина — це фотографія, констатація, точка зору в даний момент, з даного місця, в даний сітці координат, якраз посередині між крайніми полюсами явища чи предмета, об'єкта чи суб'єкта.

Самопізнання можливе в простіший чи складніший, цілісний чи фрагментарний системі розуміння. Колохрест і є однією з таких систем розуміння.

ЗБЕРЕЖЕННЯ СВІТОВОЇ ГАРМОНІЇ ПОЛЯГАЄ В ЗБЕРЕЖЕННІ ВРІВНОВАЖЕНОСТІ АНТАГОНІСТИЧНИХ ПОЛЮСІВ СВІТУ — це головний філософський постулат Колохресту. Практика його передбачає відновлення рівноваги, відновлення гармонії. Наприклад, в підібраних за законами краси предметах ікебани чи натюрморту хтось зробив перестановку чи заміну, припустимо, одних квітів чи посуду на інші, покидав їх абияк, вніс дисгармонію, хаос. Повернути все на свої місця, відновити красу — це завдання Колохресту. Перебувати посередині між Добром і Злом, між Правдою і Кривдою, між позитивним і негативним, повернути назад, віддзеркалити ту саму якість і в тій самій кількості, з якого б полюсу вона не надійшла — це і є мистецтво Колохресту. Іноді буває важко розібратися “зле” чи “добре” те, що тобі дали. Віддай, поверни те саме — це і буде чином (актом) Колохресту. З цього випливає, що “Добро” і “Зло” — сутності не якісні і не кількісні, а векторальні, бо визначають напрямки і способи дій.

Зло, яке не зупиняють, розростається і стає все більшим. Безкарність сприяє посиленню зла. Але відповідь на нього має бути адекватною, бо помста, як правило, засліплює месника і він віддає більше, тобто сам творить зло. Асиметрична відповідь приводить до дисгармонії. Надлишок, як і нестача, порушують

ЗЕРНА КОЛОХРЕСТУ

рівновагу. Надлишок “Добра” перетворюється на “Зло”. Самі по собі дії, явища, рухи, думки — нейтральні, і стають добрими чи злими в залежності від векторальної направленості. Ті самі слова, можуть бути позитивно чи негативно сприйняті в залежності від того, як і коли, де і кому, з якого приводу будуть сказані. Біблійна сентенція “на зло, ворожість відповідай любов’ю” не пропагує протиприродного, мазохістського збочення, а навпаки, пропонує нормальну, здорову реакцію — направлення на тебе зло зустрінь направленням на себе добром, тобто захищайся, дай відсіч нападнику. З квіткою говори мовою квітки, а з вовком — вовчою мовою. На атаку відповідай контратакою, на удар — контрударом. У поєдинку з рівним собі не варто підставляти під удари обидві щокі.

Біблійний вислів “якщо тебе вдарили по лівій щоці, підстав праву” багато кого з молоді збиває з пантелику. Робиться неправильний висновок, що християнство — це релігія мучеництва, рабської покори, мазохістських страждань. Лише людина, яка на порядок сильніша від суперника, може дозволити собі підставити під удар праву щоку, отримавши перед цим по лівій. Таким чином, ця людина карає нападника, демонструючи йому його нікчемність. Тому згаданий вислів насправді не є заклик до телячої сумирності, а лише до фізичної і духовної досконалості.

Будь-який об'єкт чи суб'єкт світу можна зобразити в формі кібернетичної моделі, обов'язковими елементами якої мають бути канали отримання і видалення енергії, інформації, матеріального чи іншого субстрату. Процес отримання, взяття, накопичення в Колохресті — це Коло. Зворотний процес — віддавання, повернення, викидання — це

фото О. Кутляметова

Хрест. У бойовій практиці до Кола належать способи і прийоми захисту: підставки-блоки, звільнення від захватів, ухилення; а до Хреста — способи і методи контратаки: удари, захвати, кидки, больові прийоми.

Зовні якийсь технічний прийом чи рух виглядатиме однаконо (наприклад, енергійне викидання руки вперед), але в одному випадку він належатиме до Кола (захисту), а в іншому до Хреста (контратаки). З погляду Колохресту ідеальний поєдинок складається з єдиного прийому, який має три фази (3 Дерева). Перше Дерево — це Атака противника, її оцінка і осмислення. Друге Дерево — це Коло, спосіб конденсації енергії атаки, захисні дії. Третє Дерево — це Хрест, контратака, адекватне, “дзеркальне” повернення енергії атаки, спосіб нейтралізації, врівноваження атакуючого вектора. Найчастіше кож-

на з фаз (кожне з дерев) представлена окремим рухом. Та можливі випадки, коли майстерність лицаря дозволяє фазу Кола і Хреста об'єднати в одному русі. Іноді висока майстерність дозволяє козаку обійтись однією фазою — Хреста, коли контратака не дала змоги звершитись Атаці противника.

*“...І хай кожен віру має,
що все лицарство
славне українське
в коло посідає і душі
свої козацькі
хрестом возз'єднає...”*

Віктор ОХРИМЕНКО,
наставник Школи Колохресту,
с. Холми Чернігівської області

•

ПАМ'ЯТЬ

22 січня виповнилося 200 років від дня смерті Кирила Розумовського, останнього гетьмана України (1728-1803)

У роки правління останнього гетьмана Лівобережної України Кирила Розумовського культурне життя в Україні було насиченим. Його часи називали “золотими” навіть кріпосні. А його природжена прихильність до музики, освіти, що була здобута на Заході, спричинилися до того, що більшу частину своїх грошей він витратив саме на музичні починання.

Він був наділений прекрасним голосом, знав чимало українських пісень. Одним із цінних проявів меценатства була його знаменита музична бібліотека, комплектування якої йшло десятиріччями. Бібліотека постійно розширювалася, розросталася, і в результаті стала найповнішим джерелом пізнання репертуару хорів, оркестрів, оперних та балетних ансамблів того часу.

З 1918 року унікальне музичне приватне зібрання — нота колекція Розумовських — зберігається у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. Її загальний обсяг — 1682 одиниці збереження, 356 з яких — рукописні. Ноти представляють собою

КИРИЛО РОЗУМ

твори композиторів XVIII і початку XIX століття (видатних, відомих, маловідомих, забутих та невідомих), та належать до різних стилів, жанрів, форм та композиторських шкіл.

Народився Кирило у 1728 році на козацькому хуторі Лемеші, що на Чернігівщині, в сім'ї козака Григорія Розума. Спочатку доля посміхнулася його старшому братові Олексію. Якось, під час поїздки повз це село, російському полковнику Ф. Вишневеському сподобався чудовий голос хлопчини, і він забрав його з собою до Петербурга. Там Олексій Розум став не тільки графом Розумовським, але й фаворитом цариці Єлизавети, управляючим її маєтками і навіть царським двором. Не забув він і про свого меншого брата: взяв до себе, допоміг одержати освіту (спочатку у Петербурзі, а потім у Німеччині). За кордону Кирило повернувся у 1746-му. Красивий, молодий, статний. У нього одразу ж закохалися усі придворні аристократки. І ось його, вчорашнього підпаса, призначили Президентом Петербурзької академії наук. Потім цариця підшуквала йому наречену — свою родичку графиню Катерину Нарішкіну.

А 24 квітня 1750 року цариця відродила в Україні гетьманат, призначивши Кирила Розумовського новим гетьманом. Вона передала йому величезне помістя — Гадяцький Ключ, яке ще з часів Богдана Хмельницького було ранговим та належало гетьманській посаді. Йому також було віддано Запорізьку Січ, яка до того часу не належала нікому.

Гетьманською столицею був призначений древній мазепинський Батурин з його грандіозними палацами, англійськими парками та театром, де виступали оперні трупи навіть з Італії. Саме тут, на мальовничому крутому березі ріки Сейму, на замовлення Розумовського, був збудований розкішний палац класичної архітектури (його центральний корпус зберігся до наших днів), навкруги якого було закладено унікальний парк.

Своєрідним, по-європейськи витонченим музичним центром стала резиденція Кирила Розумовського в Глухові з власною оперною та балетною трупю, хорово-оркестровою капелю найвищого виконавського рівня. До складу капели входили музиканти-українці, а також французи, італійці та німці.

Серед інших проявів його

культурного меценатства — фундація одинадцяти церков, що були збудовані в різних місцевостях України, в тому числі і церква Вознесіння Христового у Батурині.

Мріяв Кирило Розумовський і про створення університету в Батурині, що заступенем освіченості не поступався б кращим університетам Європи. Планував також охопити навчальною освітою всіх козацьких дітей. Але політичні події тих років перешкодили здійсненню багатьох намірів...

Леся ТУРОВСЬКА

•

ЦІКАВО ЗНАТИ

БИТВА, ЩО ПРОКЛЯЛА РІЧКУ

Калка (нині Кальчик), як відомо — притока річки Кальміус у Донецькій області. Вона стала свідком не однієї історичної події. Але не всім відомий факт, що 31 січня 1223 року відбулася перша битва на Калці. Саме відтоді ця чарівна, спокійна річечка носить на собі, як прокляття, тавро “ока-янної”.

Ця історія почалася у 1221 році, коли Чингісхан безперервними війнами створив найбільшу в Євразії державу, що охоплювала значну територію Середньої Азії й Ірану. Саме тоді передовий загін монгольського війська під керівництвом полководців Субедей-багатура і Джібе-нойона, обігнувши з півдня Каспійське море, вторгся в Закавказзя. Вже в лютому 1221 року монголи розбили грузинську армію. Після спустошення аланських земель у 1223 році Субедей і Джебе нападають на половців, що у поспіху тікають до кордонів Київської Русі. Половецький хан Котн звертається до київського князя Мстислава Романовича і свого зятя, галицького князя Мстислава Мстиславовича Вдалого по допомогу в боротьбі зі страшним ворогом.

Одержавши звістку про наближення монголів, князі Київської Русі зібрались у Києві на раду. Тоді ж були вбиті послі Субедея і Джебе, що намагалися вмовити князів не втручатися в справи степовиків.

На початку травня 1223 року, не чекаючи зосередження всіх дружин, князі виступають з Києва, розпочавши похід русичів у степ. На сімнадцятий день походу військо зосередилося на правому березі нижнього плину Дніпра. Тут до них приєднуються половецькі загони.

Початок боїв став тріумфом русичів. Загальна чисельність руських військ ймовірно не перевищувала 20 тисяч чоловік, і розмістилися вони на правому березі Дніпра. На лівому березі містилися передові роз'їзди монголів. Волинський князь Данило Романович з галичанами переплив річку — і відразу атакував супротивника. Після невдалого опору монголи відступили й побігли. Мстислав Вдалих із тисячею вершників організував переслідування й остаточно розбив передовий монгольський загін.

Перший успіх надихнув руських князів і союзників вирушити на схід, у половецькі степи. Через дев'ять днів вони були на річці Калка, де знову відбулося невелике зіткнення з монголами. Русичі знову одержали перемогу. Припускаючи, що на протилежному березі Калки вони можуть зустріти великі сили монголів, князі зібралися на військову раду. Мстислав Київський був проти переходу через Калку. Він розбив табір на правому березі річки, на каменистій висоті, і почав його зміцнювати.

Натомість 31 січня 1223 року Мстислав Вдалих почав переправу на лівий берег Калки, де зустрів загін монгольської легкої кінноти. Дружинники Мстислава Вдалого розбили монголів. Загін Данила Романовича і половецького хана Яруна кинувся переслідувати тих, хто тікав, тим часом дружина чернігівського князя Мстислава Святославича ще тільки переходила Калку.

Віддалений од основних сил, передовий загін галицької дружини і половці зустріли великі сили монголів. Субедей й Джебе мали у своєму розпорядженні війська трьох туменів із Середньої Азії та Південного Кавказу. Загальна чисельність монголів складала близько 30 тисяч чоловік.

Почався серйозний бій. Русичі билися хоробро, але половці не витримали монгольських атак і побігли, сполошивши головні сили. Своєю втечею половці зім'яли дружину Мстислава Вдалого. На плечах половців у стан головних сил вдерлися монголи. Неорганізований, хоча й запеклий опір не міг стримати натиск монголів. Більша частина війська була перебита чи захоплена в полон монголами.

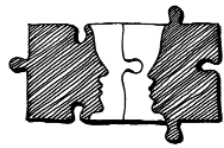
Що найдивніше — київський князь Мстислав Романович із протилежного берега Калки спостерігав за знищенням дружини, але допомоги не надав. Незабаром і його військо було оточене монголами. Вони три доби безуспішно атакували укріплення киян. Переконавшись у безплідності своїх атак, монгольські полководці почали переговори з Мстиславом Романовичем і пообіцяли за викуп випустити з оточення. Як тільки київська дружина вийшла з укріплень, вона піддалася нападу головних сил монголів і цілком була знищена.

Розгром на Калці визначив смертельну небезпеку, що нависла над Київською Руссю, однак князі не зробили висновків із поразки щодо єдності у боротьбі з монгольською агресією. Тому наступне пришествя азійців, як відомо, завершилося спустошенням Київської Русі.

Битва на Калці неодноразово згадується в “Слові о полку Ігоревім”. Калка ж згадується тільки як “ока-ян-на”.

•

**Олексій ФРОЛОВ,
Ігор АФАНАСЬЄВ**

ТОЧКА ЗОРУ

Не боюся, але серйозно побоююсь того, що Московський патріархат перейде на григоріанський календар раніше від Київського патріархату. І тоді створиться ситуація ще глупотніша од нинішньої.

Про цю проблему, розв'язання якої кінце не обійднє — і то вкрай терміново! — пишу од 11 лютого 1995 року (ось вже і ювілей “на носі”). Саме тоді, чи не вперше у сучасній вітчизняній публіцистиці поставив питання: “За яким календарем житимемо?” Бо життя водночас за двома календарями — григоріанським і юліанським, подвійне відзначення нового року (а вже тепер бачимо і подвійне святкування Різдва) — це очевидний анахронізм, який тільки на перший погляд видається дрібницею.

Коли Церква силою більшовицького невігластва і ленінсько-чекістської жорстокості була “відділена” од держави, така подвійність виміру часу могла бути якоюсь мірою виправдана відокремленістю світу православного мислення від мислення категоріями комуністичної брехні та лицемірства.

Нині, коли в діючій Конституції незалежної України читаємо такі високі слова: “...усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішніми та прийдешніми поколіннями,” — то це підтверджує той звершений історичний факт, що Основний Закон Держави визнає громадян держави підданими Бога, а отже визнає Церкву як суспільну, громадську, духовно-світську організацію і важливий

елемент державного устрою.

Подвійність виміру часу — це не дрібниця; пояснення цієї подвійності так званою традицією — не витримує жодної критики. Із сумом треба визнати, що подвійність (і не тільки у вимірі календарному) стала елементом нашої свідомості. Наявність двох стилів у виз-

одне, для так званих простих (читай — чесних!) громадян — інше?

Дві системи різних можливостей, дві державні мови, дві України — східна і західна, дві Церкви — московська і українська, дві правди про істинний стан речей в державі, дві статистики, два календарі — старий і новий, два век-

перходите на нормальний світовий календар? Адже цей анахронізм стримує наш рух у світову цивілізовану спільноту і, певним чином, знижує довіря до нас”. Відповідь була: “Паства не готова”.

А тим часом, ширяться чутки про перегляд деяких дотеперішніх постулатів у патріарших палатах Мос-

ріод візиту Святішого Отця Івана Павла II до Києва і Львова.

Московсько-російська Церква завжди була і залишається, передусім, організацією ідеологічною, яка стояла і стоїть на сторожі політичних, імперських інтересів Кремля. Саме тому перехід цієї Церкви на новий стиль визначення часу (якби він зараз відбувся) був би ще одним відчутним ударом по незалежності України.

Адже тоді б і Українській Церкві Київського Патріархату довелося переходити слідом (!) за Москвою, ще раз добровільно визнаючи свою залежність, вторинність, додаючи нових аргументів апологетам МП, котрі намагаються переконати світ у неканонічності УПЦ КП.

А вони таки перейдуть. У “Рік Росії в Україні”. І паства не чичиркне. Шкода тільки (якщо таке трапиться), що саме українська Церква стане свідком і участником у глупоті, яку влаштує Росія.

ОЛИБАРД

● P. S. Минулий тиждень, так само, як і щороку в ці дні, у Католицькій Церкві був тиждень молитов за єдність християн. До київських храмів приходили на спільну молитву православні, англікани, лютерани, адвентисти... Разом з католиками молилися за мир, спокій і щоб — як сказано в святій Письмі, — “була одна вівчарня і один пастир”.

На цих спільних молитвах ніколи не буває лише священиків Російської Церкви, хоча запрошення їм надсилають...

НА КОГО ВІН ПРАЦЮЄ?

Перед Новим роком отримали новорічні вітання від нашого Президента. Шкодуємо, що викинули на смітник, а треба було б відіслати це привітання йому. Та шкода конверта.

Хотілося його запитати, чи він і справді не знає, як живе простий люд, особливо пенсіонери і безробітні, які йому довірили на виборах, коли він говорив, що то тільки вчився керувати, а тепер вже по-справжньому буде працювати. Країна доведена до зубожіння.

А чи знає Леонід Данилович, скільки нашого люду, в основному молодого віку, тиняється зарубіжними країнами по заробітках і як їм там живеться? А куди попадають наші найкращі молоді жінки та дівчата?

Боляче дивитися на дітей-жебраків, що й до школи не ходять. І це ж не лише на периферії, а й у київських підземних переходах їх достатньо.

Та до чого ж він довів Україну і її роботящий люд! Боляче дивитися на молодих людей, які на ринках працюють реалізаторами... А цій ще молоді треба родити і ростити дітей. Яке ж

Фото Т. Карлінської

ЦЕРКВА —
ЦЕ ОРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНА

наченні часу (старого і нового) є звичайним рудиментом комуністичної епохи, яка будувала свою ідеологію на двозначностях, на двох правдах, на подвійності оцінок життя. І тому щороку (і без сорому!) спостерігаємо цей шедевр абсурду — старий новий рік.

Поставимо собі запитання: кому вигідно, щоб в Україні надалі тривало існування двох різних стандартів життя? Для корумповано-кримінальної верхівки —

тори політики — на захід і на схід (хоча й тут все шито білими нитками) — все це штучно створені межі поділу суспільства для реалізації доведеного до московської досконалості принципу поділяй і владарюй. Один “Рік Росії в Україні” чого вартий за масштабами свого лицемірства, підступності, подвійності!

Ще три роки тому спитав у Його Святості Патріарха Філарета: “Чому не

ковського центру. Зокрема й про варіант можливого визнання російською Церквою астрономічної правди часу і здійснення наміченого переходу на григоріанський календар.

У пресі вже повідомлялося й про деяку активізацію листування між Москвою і Римом. Алексій II явно хоче відновити свій авторитет у світі, втрачений у зв'язку з очевидно дурними акціями російської Церкви (в тому числі в Україні) в пе-

ПРО ГАЗЕТУ

національно-патріотичного спрямування у сфері запобігання моральній і духовній деградації молоді”, Вам варто було б спробувати свої сили у репортерському відтворенні подій, які відбуваються на Ваших очах або за Вашою участю. Це можуть бути характерні (типові) сценки з життя, поточні інформації, епізодичні замальовки подій, випадків зі щоденної рутини.

Ясно, що ніхто не може стати Джеком Лондоном у 21—22 роки, але щоб їм стати потім, треба починати саме у ці роки. Отже, ми пропонуємо Вам надсилати свої дописи до редакції; можливо деякі з них виявляться вартими опублікування. Умова у нас лише одна: у дописах повинні бути неспростовні факти, чиста правда, дух доброти і справедливості.

Стефан КОСТКА

● До речі. Чи багато Ваших колег читають “Слово Просвіти”, чи наші публікації стають предметом обговорення? Які саме матеріали обговорювалися і які висловлювалися думки з цього приводу? Які публікації викликають сумнів і недовіру читачів, а яких найбільше очікують перед надходженням чергового числа? Чи (і як) використовуються опубліковані матеріали у навчально-виховній, ідеологічній, морально-психологічній підготовці воїнів? Пишіть. І нехай Ваша думка випереджає слово. Слово неспішне, обдумане.

НАС ЧИТАЮТЬ
ВІЙСЬКОВИКИ

З особливою радістю отримуємо в редакції листи з трикутною печаткою “МО України. Лист військовослужб. строкової служби”.

Цього разу — від пана Юрія Худоби, який, судячи з усього, до життя ставиться серйозно, часу на дурниці не витрачає, працює над самовдосконаленням, закінчив технікум, а нині й у війську не марнується.

Саме через призму баченого в армії юнак вважає, що нашій газеті слід ширше висвітлювати обставини (в тому числі й подекуди нестерпні умови) служби строковиків, більше подавати матеріалів про культурно-виховний процес у молодіжному середовищі, виносити на шпальти реальні факти цього процесу.

Приємно було побачити в дописувачеві нашого однодумця (“живу українською національною ідеєю і вірю в благополуччя України”).

На думку Юрія, газеті не вистачає висвітлення діяльності (в тому числі внутрішньої) політичних партій і громадських організацій державницького спрямування.

Шановний пане Юрію, судячи з підкреслених Вами суперрубрик, а також виходячи з Вашого бажання “реалізувати свої інтереси через участь у діяльності партії або громадської організації

МІКРОЕСЕ

«НА НАС ВИШИТІ
ХРЕСТИКОМ
СОРОЧКИ...»

Іноді прикро, коли кричиш і кличеш занадто емоційно й голосно: “Люди!!!”, а вони, почувши оклик, обов'язково злякаються і зроблять вигляд, що не почули.

Вони вже звикли бути не людьми. Вони — парафіян, електорат, козацтво, робітничий клас, українці, татари, галичани, п'ємонт, еліта, олігархи, мастодонти пера і ще якась худоба чи якісь, як ярличок на товарі, як ознака від розуму ближнього. І коли вони подумки об'єднують усі ці найрізноманітніші означення до одного букету, вони обов'язково назвуть його традиційною українською мальовничою культурою... і заплачуть. Заплачуть-заридують: їх культура їх же не влаштує, не по них буде одягнута, не ними написана.

Вони так і не навчилися читати, хоч і писали і читали цілі сторіччя між рядками. Вони так і жили, між рядками. Вони про безпосередність і щиросердність уже вичитують лише між рядками. Вони виробили звичку швидкого і розумного читання й забулися читати у ритмі свого серця і серцем.

І не встигне впастись слізьма з їхнього ока, й не встигну змигнути, коли побачу вже не “Слово Просвіти”, а слово від одного “пресвітера” і не вільну і соборну Україну, а собор для вільних від українського народу. Вони ще кажуть, що це не вони у всьому винні, а інші, ще гірші за них. Вони не хочуть змінитися, вони навіть забули, як бути здоровими. Вони вмирають від задухи та інфарктів у розквіті інтелектуальних і творчих сил, а їм пишуть “Дитинки” і “Школярики” і вчать правильно дихати і не жертви навіть на християнські свята м'яса. А вони крутять пальцем біля чола, завжди шанують тільки покійних (тому і великих) авторитетів від скальпелів і кажуть: “Як так у холодну воду? Та ми ж християни, не язичники, потомствени козаки, на нас вишиті хрестиком сорочки, на свята ми завжди їх одягаємо і на все готові, коли перваку вип'ємо!!! Ми не якісь там йоги-вегетаріанці, не якісь там невірні турки. Як так християнин-русич і без вина, і без горілки?...” Вони ніби не знають, що в Христа в Ізраїлі не було чаю, а тільки молоде вино і маца; і пили його учні молоде вино замість чаю-води, і їли опрісноки, як хліб... І просвітилися у п'ятдесятя ніч, коли були чистими душею і тілом. І не встигаєш дописати рядка, коли почуєш ще прикрішу новину: у Криму чубиться російськомовне й затуркане батюшками й отаманами неукраїнське козацтво і кримські татари за землю й межі.

І думаєш, що не існує меж без людини розумної: у природі без людини все раціонально співіснує і допомагає одне одному жити, проникаючи одне в одне...

Олександр КОВТУН,
с. Слобода Шаргородська,
Вінницької обл.

Ніна ДУБИНА,

● м. Кобеляки Поголівської обл.

Від редакції: Це лише один, але досить типовий з великої кількості подібних листів, на одну тему, які отримала газета у січні.

ЩАСЛИВА СІМ'Я

ЧЕТВЕРО ДІВЧАТОК + ТРОЄ ХЛОП'ЯТ + ТАТО І МАМА = ЛЮБОВ

Тетяна і семеро її дітей печуть пироги з маком: мама готує тісто, діти розтирають мак.

— Андрію, будь ласка, принеси мені цукру, — просить Тетяна чоловіка. Андрій приносить з комори пакет цукру. Нарешті пироги поставлені в духовку.

— Ми всі господарчі справи робимо разом, — каже Тетяна. — У нас у домі гостює радість. А кілька років тому я була найнещаснішою жінкою в світі...

...Під час гасіння пожежі трагічно загинув мій перший чоловік, і в 28 років я залишилася вдовою з чотирма дітьми. У кишені після похорону залишилося лише 15 купонів. Як жити? Але добрі, чуйні люди не перевелися в Україні, вони підтримали мене у важку хвилину, приносили одяг та їжу дітям, завершили ремонт нашого будинку. Потім Господь послав мені Андрія, він любить мене і моїх діточок, вони стали називати його татом. Зараз у нас уже семеро дітей.

— Фантастика! Соціологи б'ють на сполох, попереджають, що з такими темпами народжуваності Україна може зникнути як держава і нашу землю заселять інші народи. І раптом така велика сім'я!

— Так. Якось прийшли до нас

робити перепис населення, запитують:

— Скільки у вас дітей?

— Семеро.

— Ви не жартуйте! — образилися вони. — Ми на роботі, а не просто так розпитуємо, а ви з нас кепкуєте.

— Та чесно кажу вам, що в мене семеро дітей! Зараз я їх покличу в хату.

Як збіглися в хату всі мої діти, переписувачі здивувалися, потім пояснили:

— Ми думали, ви жартуєте, бо зараз у сім'ї одна-дві дитини, а у вас он стільки!

— Тетяно, важко вам прогодувати і одягнути стільки дітей?

— Непросто, але у мене дуже працьовитий чоловік. Він працює в пожежній охороні, а у вільний час господарює на землі та робить усі види опалення для будинків. Діти у нас теж дуже працьовиті, вони ніколи не вештаються без діла вулицею, а завжди зайняті працею або навчанням.

— Дайте пораду нашим читачам: як привчити дитину до праці?

— Головне у вихованні — приклад батьків, — вважає Андрій. — Якщо тато і мама ледарі, дитина не любитиме працю. Змалку, з пер-

ших кроків, дитину треба залучати до корисних справ у вигляді гри, щоб не було часу на пустощі.

— Караєте дітей?

— Дуже рідко. Треба виховувати любов'ю і батьківським авторитетом, а не різкою.

На столі солодко пахне теплий піріг. Тетяна розливає в яскраві чашки духмяний чай.

— Андрію, читачам "Самотнього серця" було б цікаво почути від вас відповіді на такі запитання: що таке справжнє кохання? Чому до одних воно приходить, інші чекають його все життя, але так і не зустрічають? Як знайти кохання і як його потім зберегти?

— Нас із Тетяною познайомив Господь. Ми люди віруючі, живемо так, як вчить Біблія, у мирі, злагоді, у щоденній праці. Треба уважно читати слово Боже, читати його не лише розумом, але й серцем. У слові Божому відповіді на всі запи-

тання, які хвилюють сучасну людину. Справжнє кохання — це велика душевна праця, відповідальність за кохану людину, за дітей. Кожна людина може стати щасливою і коханою. Для цього треба пустити Бога в своє серце, полюбити Бога, повірити йому — тоді здійсняться всі мрії.

Вони сиділи на канапі, тато, мама і семеро їхніх дітей, дивилися в об'єктив "Кісва-19", чекаючи спалаху. За вікнами лютував мороз, смеркалося, але в будинку Андрія та Тетяни було тепло і світло, бо тут панує любов.

P.S. Дорогі друзі! Багатодітна сім'я Андрія та Тетяни не відмовиться од матеріальної допомоги. Якщо ви можете чимось їм допомогти, телефонуйте: 8-297-31-840.

На фото: Андрій, Тетяна та семеро їхніх дітей.

ВІРЮ, НАДІЮСЬ, ЧЕКАЮ

Розлучившись із дружиною, Микола Мельниченко не втрачає надії зустріти справжнє кохання і створити нову сім'ю.

добре. Сталося так, що вона обрала іншого. То нехай їй буде краще, а своє самолюбство як-небудь я приборкаю".

— Ти вважаєш себе винним у вашому розлученні?

— Якби хотів виправдатися, знайшов би привід. Мовляв, це вона винна, бо зрадила мене у тяжку хвилину, не витримала труднощів. Але я хочу зрозуміти, що трапилося, хочу, щоб така трагедія більше не повторилася. Ось чому шукаю причину розлучення в собі. Мабуть, не зміг подарувати коханій щастя — не зміг забезпечити їй комфортних побутових умов. Вона пішла до іншого. Дуже боляче це усвідомлювати, але, мабуть, він дає їй більше тепла, ніжності, турботи, більше матеріального достатку.

Ми мовчки йдемо засніженими київськими вулицями.

— Миколо, тобі зараз важко. Ти

— наче боксер, що потрапив у нокаут: треба підвестися і продовжити бій. Чи вистачить сил?

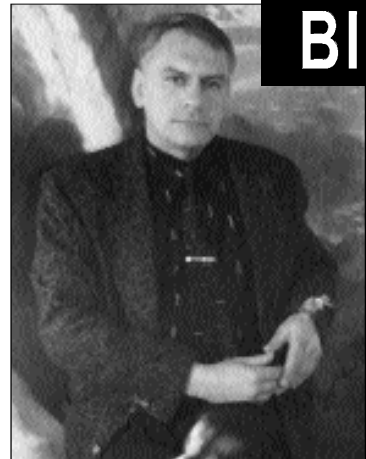
— Вистачить. Коли кілька років тому на обледенілій одеській трасі я потрапив в автокатастрофу, лікарі не вірили, що виживу. Але я не втрачав надії, вірив в одужання, долаючи біль, по 8–10 годин на добу займався фізичними вправами і невдовзі повернувся до повноцінного життя. Зараз я працюю в благодійному фонді, що надає моральну підтримку та матеріальну допомогу інвалідам та малозабезпеченим. Ми повертаємо людям надію, віру в людську доброту. Якщо я сам не буду в це вірити, не зможу займатися цією дуже потрібною справою. Я не дозволяю, щоб відчай панував у моїй душі, і кожного ранку, прокидаючись, подумки повторюю, наче молитву: "Вірити, надіятись, чекати! Працювати, працювати і ще раз працювати! І всі

справи будуть втілюватися". Це гідністю здолаю це випробування і ще зустріну справжнє кохання. А гіркий досвід цього розлучення допоможе мені не повторити минулих помилок у спілкуванні з тією, кого я назву коханою.

Ми мовчки стояли на зупинці. Нарешті прочинилися двері. Якесь жінка з важкими сумками, виходячи з тролейбуса, мало не посковзнулася на сходинках. Але Микола вчасно підтримав її, підхопив сумку.

— Дякую! — вона подарувала йому усмішку. Ми зайшли в тролейбус, жінка залишилася на зупинці, кинувши на Миколу зацікавлений погляд. Тролейбус поїхав. І раптом подумалося: а що коли так пролітаємо-проминаємо своїх суджених, не маючи часу зупинитись і зустріти ту людину, що створена для нас?..

Шановні пані! Якщо Вас зацікавила доля Миколи, напишіть йому листа, ми обов'язково передамо. Його абонентський номер А 63.

Настрій у того знайомого був не найкращим. Тихо і неохоче заговорив він до мене:

— З дружиною ми на цьому тижні розлучилися. У неї вже інший чоловік. І все ж — нехай буде щасливо! Спочатку дуже боліла душа. Я не міг навіть уявити, що жінку, яку я так палко любив, обійматиме хтось інший. А тепер я думаю: "Кохання — це коли ти прагнеш добра іншій людині. Я хочу, щоб моїй коханій було

ЧОЛОВІК — ЦЕ ЗАВЖДИ ВОІН, ЗАХИСНИК, ГОДУВАЛЬНИК

ЗНАЙОМСТВО

У квартирі друзів Віктор прикрашав новорічну ялинку.

— Приємно святкувати Новий рік у дружньому колі, — каже він. — Але є в мене мрія — зустріти наступний рік з коханою жінкою.

— Якесь жінка теж мріє мати чоловіка — можливо, саме тебе, але чи зможеш ти її переконати, що будеш їй надією та опорою? Що скажеш на це?

— Мій тато був військовим і виховував мене по-спартанському. Я змалку привчений до праці, дисципліни, відповідальності. Переконалий, що чоловічина — це завжди воїн, захисник, годувальник. Люблю працювати, вмію заробляти гроші. Маю прекрасні спеціальнос-

Так вважає Віктор Боговик, який має золоті руки та чуйне серце. Він володіє професіями перукаря, масажиста, чоботаря, вміє заробляти гроші і мріє зустріти інтелігентну ніжну жінку, яка стане його половиною.

ті: перукар, масажист, чоботар. Коханій жінці власноручно зроблю модну зачіску, пошию зручні теплі рукавички та елегантні чоботи. Буде ходити, наче королева! А якщо хтось наважиться її образити, матиме справу зі мною!

— Так, кулаки в тебе чималі.

— Я займався боксом, воював у "гарячих точках" планети. Мужчина не повинен уникати життєвої боротьби та ризику, головне, щоб мета була благородна.

— Які жінки тобі подобаються?

— Інтелігентні, небайдужі до мистецтва. Щоб мала вона якийсь

художній хист: малювала або танцювала, співала або грала на гітарі. Щоб була розумною, веселою і, головне, порядною.

Ялинка, яку прикрашав Віктор, на очах ставала дивом: кожна іграшка сяяла, мов зірочка.

Вірю: наступне новорічне свято Віктор зустріне разом з коханою жінкою, бо такі чоловіки не повинні залишатися самотніми.

Шановні пані! Якщо вас зацікавила доля Віктора, напишіть йому. Його абонентський номер А 62.

ВОНА ЧЕКАЄ ЙОГО

А 64 Інтелігентна серйозна киянка 45 років, не схильна до повноти, з вищою економічною освітою, розлучена, син дорослий, самостійний, для серйозних стосунків (ділові, дружні, інтимні) познайомиться із серйозним, порядним чоловіком. Тамара.

А 65 Інтелігентна 60-річна жінка, філолог, добра, порядна, вірна, шукає порядного освіченого чоловіка, байдужого до сексу. Ірина.

А 66 25-річна жінка (зріст 175 см, симпатична, за гороскопом Скорпіон), виховує 3-річного сина, для серйозних стосунків познайомиться з чоловіком 25-37 років, можливо, з удівцем, що виховує дитину.

75300, Херсонська область, селище Новотроїцьк, вул. Кірова, 58, Альоні.

А 68 Дуже люблю газету "Слово Просвіти", переконана, що погані люди це видання не читають. Тому таке делікатне питання, як знайомство з чоловіком, довіряю Вам, дорогі журналісти моєї улюбленої газети. Трохи про себе. Мені 72 роки, я середнього зросту, маю незакінчену вищу освіту, за фахом — інженер-нормувальник. За характером весела, працьовита. Сталося так, що залишилась удовою. Розумію, що в нашому віці самотніх чоловіків набагато менше, ніж самотніх жінок. Але я не втрачаю надії на зустріч з порядним, інтелігентним, чуйним чоловіком, якому не вистачає душевного тепла, турботи, духовного спілкування. Мій телефон у місті Чернігові: 8-046-22-222-27. Ганна Іванівна.

А 69 Самотня киянка 60 років, вища освіта, вразлива душа. Ще трохи вірить, що доля їй усміхнеться. Можливо, я все-таки зустріну розумного, порядного, інтелігентного чоловіка, який дивиться на жінку не так, як вовк на козеня... Ірина.

А 70 Я живу в Одесі. Це переважно російськомовне місто, але "Слово Просвіти" знають і шанують навіть тут. Прочитала сторінку "Самотнє серце" і так захотілося сімейного щастя! Щоб чоловік був розумний, працьовитий, мав власний будинок, дотримувався здорового способу життя! Я б йому віддала всю душу і довела, що немає поганих жінок, а є неталановиті чоловіки. У руках справжнього мужчини жінка розквітає, а в руках нездари — в'яне. Людмила.

ВІН ШУКАЄ ЇЇ

А 67 Удівець (58 років, 180 см, 95 кг), за гороскопом Рак, вища освіта, здоровий спосіб життя, матеріально забезпечений, маю дім, сад, автомобіль. Для серйозних стосунків шукаю блондинку до 50 років (160 см, 60 кг), лікаря, інтелігентну, порядну, працьовиту, що погодиться переїхати до мене. 74900, Херсонська область, місто Н. Каховка, головношта, до запитання, пред'явнику паспорта 282265.

• Сторінку підготував
Олег ГУМЕНЮК

Перш ніж одружуватись, подивись на матір своєї обраниці.

ЖАХЛИВА НІЧ

"Це сталося в березні 2001 року, — згадує Леся — Близько третьої години ночі, коли всі мешканці квартири мирно спали, трапилося лихо: вийшло з ладу пластмасове кріплення до баку в туалеті. Вода просочилася у квартиру поверхом нижче.

"Ви безсовісна жінка! Подивіться, що ви натворили!" — кричала на мене потерпіла сусідка Лідія Іванівна (з етичних міркувань ім'я змінено).

"Я не винна, — пробувала виправдатися я, ведучи розмову коректно і не опускаючись до базарної лайки, — але оскільки аварія відбулася на моїй території, — я звичайно допоможу Вам з ремонтом. Але давайте зробимо усе за законом".

Наступного дня комісія ЖЕКу, оглянувши сусідчину квартиру, встановила, що для відбудовного ремонту слід побілити стелю, переклеїти шпалери та відремонтувати електропроводку на загальну суму 281 гривня 83 коп.

НЕВГАМОВНИЙ АПЕТИТ

Позичивши гроші, я вирішила негайно розрахуватися з сусідкою, і навіть встигла сплатити їй 160 гривень, щоправда без розписки: ми ж сусіди. Прийнявши гроші, сусідка заявила: "Мені гроші не потрібні — робіть мені ремонт". Погодившись, я домовилася з майстром по ремонту квартир і вони, разом із сусідкою, поїхали на ринок "Юність" за придбанням (за мої гроші) нових шпалер. Але на ринку від багатющого вибору товару очі Лідії Іванівни розгорілися. Вона почала вимагати для себе "елітні" шпалери, вартість яких значно перевищувала ціну її стареньких та вицвілих, що були заліті. Потім сусідка й зовсім завередеувала: "Той ремонт, що ви збираєтеся мені робити, мене не влаштовує!", — і зовсім відмовилася од моїх послуг.

Збентежена, я звернулася за порадою до майстру ЖЕКу Г. Ольшанської, яка сказала мені так: "Гроші Ви сусідці давали, на ринок возили, ремонт зробити намагалися, отже совість Ваша чиста. Не ваша вина в тому, що вона сама не знає, чого хоче".

Я заспокоїлась, але навіть не уявляла, що за мою спиною збираються чорні хмари. Через два з половиною місяці після залиття Лідія Іванівна звернулася до науково-дослідного будівельного інституту з проханням провести в своїй квартирі комплексний ремонт. Окрім заміни шпалер та штукатурки стель, загальноремонтні роботи вмістили в себе також паркетне покриття, облицювання кахлем та багато інших відбудовних робіт, які не мали нічого спільного з наслідками конкретного залиття. Маючи на руках Кошторис що вп'ятеро перебільшив суму збитків, окреслену ЖЕКом, сусідка підступно подала на мене до суду. Напевно, вона вирішила витягти з мене якомога більше грошей, за мій рахунок зробити собі євроремонт, використавши факт залиття як привід.

"Совість у Вас є? — запитала я сусідку, — Ви, мабуть, думаєте, що я банкір? Ні, я — звичайний бібліотекар і отримую досить скромну платню. Крім того, у мене на утриманні студентка-дочка та мати — інвалід II групи. Чому я повинна робити Вам євроремонт? Я згодна відшкодувати лише те, що

В таку пастку потрапила київський бібліотекар Леся Туровська, сімейний бюджет якої спустошений, а майно описано державним виконавцем. "Зараз я суджуся вже не стільки зі своєю непорядною сусідкою, скільки з самою байдужою судовою системою, яка не лише не бажає мене зрозуміти, а навіть не хоче вислухати", — розводить руками Леся, що має намір мужньо захищати свої права у Європейському суді.

ПАСТКА ДЛЯ ІНТЕЛІГЕНТНОЇ ЛЮДИНИ

заподіяно залиттям і передбачено кошторисом ЖЕКу".

ЧЕСНА ЛЮДИНА В ЦІЙ
КРАЇНІ БЕЗПРАВНА

"Мені не пощастило з адвокатом, — продовжує свою гірку сповідь Леся, — я довірила свою справу непорядній жінці, жадібній до грошей. Вона висмоктала з мене чималу суму, а до справи поставилася дуже непрофесійно і недбало. Лише один факт: адвокат не пред'явила суду навіть кошторис про залиття, складений ЖЕКом, і суд розглядав лише кошторис будівельного інституту. Вона не потрудилася довести, що Інститут взагалі не мав права робити експертну оцінку наслідків залиття, а його кошторис, складений (до речі, не державною мовою) через два з половиною місяці після подій, не мав ніякої юридичної сили.

Справу було програно, і суд ухвалив стягнути з мене 2 107 гривень, з урахуванням моральної шкоди, яку я Лідії Іванівні немовби заподіяла. До того ж, всі судові витрати традиційно також були покладені на мене.

Не вірячи в таку несправедливість, я подала скарги в Апеляційний, а потім у Верховний суд. Але у мене немає ні грошей, ні впливових покровителів. Тому судді поставилися до мене байдуже. В Апеляційному суді, на мій погляд, мою справу або взагалі не читали, або на всі мої пояснення просто заплющили очі. А до Верховного суду мене й не допустили, оскільки, на думку членів судової колегії, докази, наведені в моїй касаційній скарзі (цитую): "Не містять ознак неправильного застосування судом норм матеріального або процесуального права".

Всі свої гроші я витратила на суди, моє майно описане і підлягає конфіскації. Але заради того, щоб не перемало зло, сидіти склавши руки я не збираюся, а буду продовжувати в міжнародних інстанціях шукати справедливості. Тим більше, що моя дрібна справа давно вже вийшла за рамки побуто-

вого залиття, а йдеться про порушення української судовою системою мого почуття людської гідності. Як громадянин, я не хочу, щоб у нашій країні могли чинити з кожним, як зі мною.

КОМЕНТАР ЮРИСТА
ЛАРИСИ ГОРНОСТАЄВОЇ

У народі кажуть, що близький сусід краще, ніж далека рідня. Кажуть і таке: "Сусіда держись, з сусідом дружись". Що й говорити, з сусідкою, що мешкає на нижньому від неї поверсі, Лесі Туровській аж ніяк не пощастило.

Хочу відзначити, що Лесин випадок, на жаль, не поодинокий. У зв'язку з тим, що, як правило, в нашій державі завжди обмаль грошей на проведення не тільки капітальних, але й профілактичних житлових ремонтів, досить часто виникає ситуація, коли, перефразуючи слова відомої пісні з фільму "Велика перерва", хочеться застогнати: "Ми заливаємо, нас заливають..." Водопостачальні системи, особливо у старих будинках, не витримують ніякої критики: нескінченно течуть крани, ревеють труби, а у сантехніків ЖЕКів і вдень зі свічкою не знайдете необхідних деталей.

Якщо в вашій оселі трапилося побутове лихо — хочу порадити головне: Люди! Залишайтеся людьми. Пам'ятайте: якщо у вашого сусіда вчора "зірвало" кран — завтра те саме може відбутися у вас. Допомогайте один одному, зберіться разом для обговорення, без зайвих звинувачень та образ, спільно вирішуйте проблеми спільного проживання. Не доводьте справи до судового розгляду, бо в такому випадку, як це трапилося з Лесею, може закритися байдужа та бездушна судова машина, не зацікавлена в тому, щоб справедливим чином виправити ситуацію.

На мою думку, Леся із самого початку конфліктної справи припустилася помилки, що у кінцевому підсумку загнали її в глухий кут. Незважаючи на щире серце та бажання негайно виправити ситуацію за свій кошт, Лесі не треба було одразу ж визнавати свою вину. Адже, наскільки я зрозуміла, залиття відбулося внаслідок ненавмисної і непередбачуваної аварії.

У залитті квартири сусідки не було також її злого умислу. Більше того, від цього залиття передусім постраждала Лесина квартира, про що Леся делікатно замовчує.

Швидко зваливши всю вину на Лесю, ЖЕК, на мій погляд, завчасно перестрашував себе від можливості власної відповідальності за прорив гнучкої трубки. Втім, якби сантехніки ЖЕКу систематично проводили профілактичний огляд закріплених за ними квартир, такого лиха, мабуть, не сталося б.

Ще один потенційний винуватець аварії, це — завод-постачальник такої ненадійної сантехніки, оскільки саме він виготовив пластмасове (а не металеве) кріплення. З перебігом часу воно зноснилося і одного дня (а точніше, ночі) не витримало водяного тиску і зірвалося.

Отже, це сама Леся мала проявити ініціативу і подати позовну заяву і на ЖЕК, і на завод. Але, попри це, жінка сама зробила себе жертвою. А нахабна сусідка тим і скористалася.

І все ж таки, невже в нашій великій державі і справді бракує реального захисту від наклепників та шкурорерів?

Редакція "Слова Просвіти" звертається до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Ніни Карпачової з проханням розібратися в справі Лесі Туровської.

На фото: Леся Туровська з усім стосом скарг, які вона марно писала в різні інстанції, шукаючи справедливості.

«ЗОЛОТА» ДИТИНА

Миколка Яценко, який, маючи чудову совість, але у вихователів дитбудинку, де мешкає хлопчик, немає грошей, щоб зробити дитині операцію.

Тетяна Петрівна Іванова, директор Васильківського дитбудинку, бере на руки Миколку.

— Це "золота" дитина, — каже вона, притискаючи хлопчика до грудей і ніжно погладжуючи його русу голівку. — Миколка слухняний, розумний, лагідний, але доля його не балувала. Неповнолітня мати хлопчика відмовилася від нього в пологовому будинку, і зараз, крім вихователів дитбудинку, в Миколки немає нікого в світі. Хлопчик дуже хороший, здбний, але в нього кососокість. Щоб вилікувати її, потрібна платна операція, але фінансування дитбудинка обмежене і ми не маємо можливості вилікувати хлопчика. Якщо хтось із читачів "Слова Просвіти" зможе допомогти Миколці, ми будемо дуже вдячні.

Телефонуйте нам: 8-271-625-63.

На фото: Миколка Яценко та директор Васильківського дитбудинку Тетяна Іванова.

Чорнява піаністка у чорному платті сідає за чорний рояль. Торкається клавіш — "Місячна соната", сумна і велична, заповнює зал філармонії. Зникає час, зникає відстань — є тільки вічність. Піаністка грає із заплученими очима, ніби ноти вкарбовані в її свідомість. Зачарований зал навіть дихає тихіше, аби не заважати музиці. Раптом у когось в кишені задзеленчала мобілка. Власник телефона сердито викидає його, бо що зараз може бути важливіше, ніж музика?

Коли концерт скінчився, піаністку Євгенію Демченко оточили друзі та шанувальники. Квітів подаровано стільки, що жінка не в

МУЗИКА ПОТРІБНА, ЯК ХЛІБ, ВОДА, СОНЦЕ

зможі охопити руками усі букети троянд та гвоздик.

— Пані Євгеніє, ви граєте переважно класику. Усі ці твори до вас виконували тисячі піаністів. У чому ви бачите своє художнє завдання: точно відтворити музичний твір чи виконати його по-своєму, виразивши власну особистість?

— Якщо ми проведемо експеримент і запишемо в студії, як десять різних піаністів виконують "Місячну сонату", то, слухаючи запис, переконаємося: кожен з десяти виконував твір по-своєму. Але ці нюанси помітні лише фахівцю. Впевнена, що у XXII столітті "Місячну сонату" гратимуть і сприйматимуть не так, як це робимо ми. Справжнє мистецтво завжди віддзеркалює свою епоху, а сприйняття мистецтва людиною — це також віддзеркалення епохи, в якій живе ця людина. Тому в мистецтві неможливе механічне повторення. Музика — це живий океан звуків, почуттів, думок, мрій, надій. Музика рятує, захищає, лікує, музика потрібна людині, наче хліб, вода, сонце...

— Пані Євгеніє, ви часто виступаєте з концертами за кордоном. Як там ставляться до українців?

— З великою повагою, симпатією і спів-

чуттям. Вітають, що ми здобули Незалежність, бажають нам успіху у розбудові держави. Знають про Чорнобиль, про наші негаразди в політиці та економіці, про те, в яких злиднях інколи живуть і створюють шедеври наші митці.

— Але ви — відома піаністка, дипломант одного з престижних міжнародних конкурсів. Мабуть, для вас не існує матеріальних проблем?

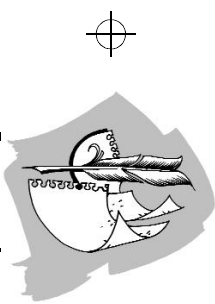
— На жаль, матеріальну скруту відчуюю і я, так само, як всі чесні люди в Україні. Ось я сьогодні грала на цьому роялі, а він старий, незручний... Нерідко виникає така ситуація: мене запрошують на гастролі за кордон, а я не маю грошей на дорогу.

— То вам теж потрібен меценат?

— Так. Якщо знайдеться меценат, який допоможе організувати мої концерти, я зможу повністю розкрити свій творчий потенціал, гратиму краще, дам більше концертів.

Шановні друзі! Якщо ви можете матеріально допомогти талановитій піаністці, телефонуйте їй: 8-294-58-367.

На фото: Євгенія Демченко після концерту.

ПРОЧИТАТИ. ПОСЛУХАТИ. ПОДИВИТИСЬ. ЗАБУТИ ЧИ ЗАПАМ'ЯТАТИ?

Комітет із Національної премії України імені Тараса Шевченка розглянув і обговорив у другому турі конкурсу представлені на здобуття Національної премії 2003 року 54 твори і роботи у галузі літератури і мистецтва, опублікувавши список допущених кандидатур. Ясна річ, тижневик

“Слово Просвіти” неспроможний взяти участь в обговоренні всіх творів художньої літератури, публіцистики, музичного, сценічного та образотворчого мистецтва, які допущено до конкурсу. Але, в міру своїх творчих сил і зацікавлень, вважаємо за обов'язок підтримати авторів тих

творів, яким не чужа українська національна ідея, слово яких служить Його Величності Мистецтеву, Українській Культурі, а не забавкам зденационалізованої юрби. Що й потверджуємо сьогоднішньою і наступними лютневими публікаціями.

ЗАПРОВАДИТИ ЩОСЬ СХОЖЕ НА ОРДЕН ПОЧЕСНОГО ЛЕГІОНУ...

ЗА І ПРОТИ

Ведучий:

— Архімед сказав: “Дайте мені точку опори і я переверну світ”. Таку точку опори українці знайшли в постаті Т. Г. Шевченка, але чи спроможна премія імені національного генія стати такою ж точкою опори для перевертання у потрібний бік теперішнього світу української культури? Що думають панове з цього приводу?

М. Бриних:

— Як на мене — трагічна інтенція. Тема — багато веселіша. Шевченківська премія давно стала обов'язковим елементом для світського обговорення на шпальтах бульварних газет. З одного боку це дуже добре, з іншого — зле, бо свідчить про стрімке падіння її соціального статусу. За останні роки її фінансовий еквівалент суттєво підняли, проте нічого не зробили, аби повернути потужний “сталінський” камертон у звучанні. Треба поміжувати, як реально повернути їй звання державної премії. Може, надати статус імені гаранта чи Конституції України... І відповідно “качати” з усіх засобів масової інформації відповідний імідж.

Л. Скорик:

— Я зовсім не тужу за сталінськими параметрами премії. І, потім, звідки ви взяли, що український “гарант” організує вам “державний камертон”? Тим більше сьогодні. Переконана, що більш сучасного митця, ніж Шевченко, знайти важко. А те, що все здригнуло... Інакше й бути не могло. Бо те, що починається фальшиво, обов'язково “сходить на пси”. Як-що навіть гривні “присудили” премію Шевченка... Отому єгипетсько-вавилонському-навуходоносорівському стилю. Даруйте за використання слова “стиль”... Не так давно нагородили премією двох поетів, котрі не тільки вправлялися у поетичній римі, але й своїх братів по цеху відправляли на тюремні нари. А ще ніяк не можу зрозуміти, чому Шевченківську премію присуджують у сфері музики та архітектури...

Дзвінок слухача: — Як можна брати Шевченківську премію з рук гаранта?

В. Цибулько:

— Повторю думку професора Києво-Могилянської академії Сергія Квіта: “Українці повинні витискати з цієї держави все, що можуть”. У даному випадку, якщо ця премія може служити певним важелем для под-

У студії української редакції радіо “Свобода” відбувся прямий ефір на тему: “Національна премія імені Тараса Шевченка. Українська реальність”. Ведучий — відомий журналіст і поет Андрій Охримович.

Гості студії: професор Лариса Скорик, поет Володимир Цибулько, який теж номінується на премію 2003 року, літературний критик та ведучий популярної телепрограми “Остання барикада” Михайло Бриних.

разнення суспільної думки, то чому б її не домагатися? Правда, вона має таку сумну спадщину бюрократичного тиску й механіки, що нехай там буде головою комітету хоч Іван Михайлович Дзюба...

Л. Скорик:

— А як можна брати Шевченківську премію забрудненими руками? Що стосується “падкості” нашого суспільства на розмаїтні премії та нагороди... Це тоді, коли у цьому суспільстві інтелігенція опинилася на далеких маргінесах... І не стільки виживає, скільки доживає. Я не суджу їх за те, що вони прагнуть нагород. Інші потужно і гамузом посунули в політику. Мені здається, що і Шевченківська премія стала якоюсь гвинтиком політизації інтелігенції. З гнилуватим кар'єристським душком.

М. Бриних:

— Ми якось намагаємось підтримати нашу розмову і послуговуємось такими словами як “високе ім'я Шевченка”. Насправді все дуже прагматично. Це “бابلло”. Для жебрацьких українських письменників відмовляється од нього — позірне геройство. Нехай таким чином піднімається авторитет. Але втрачається реальна можливість підтримати пасок на штанах. Позаяк інших джерел підтримки немає. Отож засуджувати письменника, що він бере премію, а не ходить з баяном по метро, читаючи свої вірші, я не буду.

Ведучий:

— Візьму на себе роль арбітра у білих лайкових рукавичках. І передам “мікрофона” Володимирі Цибулькові. Адже він теж у списку номінантів.

В. Цибулько:

— Я не згідний з Бринихом. Пи-

фото О. Кутпахметова

тання не в грошовому еквіваленті, а в тих важелях суспільного впливу, які можна використати після отримання премії. Як колишній державний службовець, я знаю, наскільки ефективно можна вирішувати якісь справи і долучати до них чесних людей. Притім на сучасному рівні. У бюджетній графі Шевченківської премії є близько мільйона гривень. Їх можна використати на справу, а

не на утримання комітету.

Репліка Л. Скорик:

— Парадокс почався тоді, коли Комітет очолив Володимир Яворів-

фото О. Кутпахметова

ський. Тоді були обрані такі претенденти і премія видана таким “пісателем”, що я досі не можу вийти зі стану зачудування. Саме тоді статус голови Комітету прирівняли до статусу міністра культури з усіма відповідними наслідками і “важелями”. Але вважаю, що з приходом Івана Дзюби становище довкола премії і змінюється, і покращується. Може, тут потрібно запровадити щось схоже на орден Почесного легіону. Давати одну символічну гривню. Ви ж знаєте, що за орден Почесного легіону дають один франк. Але натовість честь і слава. До речі, у нас є багато величних постатей, які можна було б розділити по мистецьких “нішах”, таким чином “розвантаживши” саму Шевченківську премію. Були ж у нас геніальні композитори: Ведель, Бортнянський, Березовський. А чомусь премій, вшанованих їхнім ім'ям, немає. А це було б справедливо. Я розумію, що Шевченко грав на скрипці. Проте “пришивати” музикантів до Шевченківської премії — то не є найкраще. Так само архітектура... Чи не тому, що Шевченко колись “накидав” шкіц хати, про яку завжди мріяв.

В. Цибулько:

— Це називається — створення єдиного універсального героя для нації. Комуністичні ідеологи полюбили малим народам нав'язувати комплекс “єдиного апостола”. Мовляв, маєте одного, котрий “і швець, і жнець, і на дуді грець”. Таким чином гальмували національний потенціал, не давали розкритися. Взагалі довкола постаті Шевченка творяться дивні речі...

М. Бриних:

— Панове, я хотів би нагадати, що у нас тема розмови про Шевченківську премію, а не про персону поета. Хоча підозрював, що так і буде. Чомусь ніхто не говорить про те, що в українській літературі до чорта різних премій. Інша справа, що жодна з них не може дорівнятися своїм рей-

тингом до Шевченківської. Візьміть газету “Літературна Україна”, там чи не в кожному номері перелік доброго десятка чергових лауреатів. Інша справа — що то за премії. Якраз ті, що мають в еквіваленті одну гривню.

Л. Скорик:

— Безперечно, необхідно створити державну нагородницьку систему. Ось “королівська” премія у Великобританії. Вона має право бути присудженою у будь-якій галузі. Бо це є державна премія. Та й у нас всякого повиникало. І “человеки года” і різні золоті “арфи-пера” і всякі інші “звірятка”.

В. Цибулько:

— Залишається тільки позолотити погруддячко Шевченка і вручати в галузі харчової переробки. Або чому б не запровадити військову премію імені Шевченка?.. А що? Хіба Шевченко не був солдатом добрих десяти років? Сміх сміхом, але за ті ж десять років української незалежності ми понагороджували лауреатів. Але чи створили систему донесення їх творів у суспільстві? Може, ми видаємо їхні книги чи організовуємо виставки? Так і відбувається девальвація символу...

М. Бриних:

— Панове, мені здається, що ми говоримо трохи фальшиво. Самі лауреати жодним чином не намагаються пишати тим, що вони є лауреатами премії Шевченка. Їхнє ставлення до грошового мішка і визначає громадську опінію. Те саме стосується Комітету. Дуже часто обговорюють кандидатури, з творчістю котрих у Комітеті обізнано відсотків десять. Ставлення “по-советські”. Тому дамо, а тому не дамо... Зрештою, я не про це. У моєму ставленні до літературних премій немає лірики. Як на мене, то можна зробити премію імені “старого віника”, а за належного піару розкрутити її. Прикладом є премія імені Букера. Спочатку була тільки англійською, згодом російсько-англійською і, врештірешт, стала суто російською. Вважаю, що премія імені Шевченка є дуже хвороблива премія. Це ім'я заважає з легкістю нею маніпулювати і зробити її більш сучасною. Все, що пов'язане з ім'ям Шевченка — перетворюється на “консерву”. Маю на увазі механізм визначення лауреатів і всю ту міфотворчість, котра існує довкола премії. Ніякі реформи та зміни тут неможливі. Але мені хочеться вірити, що колись закінчиться тотальна українська безграмотність і колись постануть не менш розкішні премії, власне реанімуються, імені Стефаніка, Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Франка...

Л. Скорик:

— А я сподіваюся, що відчуття неприминальної модерності Шевченка врешті буде усвідомлене і тими, хто цю премію вручає, і тими, хто претендує на неї.

Записав Андрій ОХРИМОВИЧ

P. S. А що думаєте ви, шановні читачі?

Редакція

КІНЕМАТОГРАФ

ЩЕ ОДНА СПРОБА ОСМИСЛИТИ ПОСТАТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(Відгук на документальний фільм “Мій Шевченко”)

Про Великого Кобзаря написано сотні книжок як науково-документальних, так і художніх. Тисячі статей біографічного матеріалу, а також про творчість. Та, на жаль, мало документальних кінофільмів.

Однією такою спробою подати свій суб'єктивний (тому, очевидно, й називається “Мій Шевченко”, тобто Макарова) погляд на Кобзаря є документальний фільм, знятий за сценарієм Юрія Макарова та Олени Чекан. Зрозуміло, що від загальноновідомих фактів творчості й життя Тараса Шевченка нікуди не дітисся. Інша справа — дати своє особисте бачення і трактування життя поета, його різноманітної творчості. Фільм цікавий і, як кажуть, неординарний, своєрідний у власному коментуванні телеведучого. Хоча, можливо, хотілося, аби журналіст менше був у кадрі, адже не про нього йде мова. Він часто заступає самого Шевченка.

Можна впевнено сказати, що ця спроба є нешаблонним прочитанням Тараса Шевченка, висвітлює його постать з дещо невідомого боку для масового глядача, для тих, хто не знає чи мало знає Кобзаря.

Дуже добре, що автори показали документальні кадри про Тараса Шевченка з Пітера чи місць заслання. Адже більшість не має змоги там побувати.

Можливо, для багатьох глядачів у сьогодинішньому контексті буде відкриттям те, що Поет був модним чоловіком, не цурався світського життя, його спокус і розваг. Та не це головне в житті Тараса Шевченка. А те, як він жив і творив, що дав нашому народу, яку цінність являє для українців і тих, хто прихильний до красивого слова, рідної мови, народу.

Однак фільм вийшов вдалим, і це незаперечно. Маловідомі штрихи з біографії поета осмислено поновому, хай навіть те, наприклад, що чумаки в Макарова схожі на сучасних “човників”, тобто торгашів, хоч це порівняння далеко від правди.

У чотирисерійному фільмі, звичайно, не все можна розповісти і показати про велику людину, тим паче про генія українського народу. Це просто короткий репортаж про Шевченка. Тому хотілося б, щоб цей серіал було продовжено, адже для просвітницької роботи, для школи цей документальний фільм важливий з пізнавальної точки зору. Він багато відкриє тим, хто мало або й зовсім не знає цю надзвичайно багату постать лицаря українського духу. Користь від фільму безсумнівна, хоч, безумовно, потребує присипливішого ставлення творців.

Віра ВАСИЛЕНКО,
вчителька, м. Київ

ПОЕТИЧНА ЗАГАДКА АНАТОЛІЯ МОЙСІЄНКА

ПОЕЗІЯ

Втретє чи вчетверте мережу я свої власною новітньою книжкою паліндромної лірики Анатолія Мойсієнка "Віче мечів". Чіткість, конкретність, розмаїття його поетомислення іде, мабуть, од розвою "гімнастики розуму", —фантазія і самообмеження конкретизуються логікою варіантів, варіацій, позицій, з правом єдиновірності, але з уможливленим жестом хибного чи "удаваного сліду".

Сам Анатолій Мойсієнко визначає паліндром як "раковий вірш, як органічну з'яву, а не штучне конструювання". Він втончено володіє інсайтим відчуттям — миттєвським з перекидом минулого поетодосвіду в сучасну ситуацію. І "Козаку у казок", і "Вітражі жартів" і "Віче мечів" (так називаються окремі розділи в книжці) — це своєрідний і напрочуд органічний формопושук критичних глибин Скарбниці Українського Слова, бо ж не випадково мовиться: "Поступи на глибину і закинетьє сіті Ваші на ловитву" (Лука, 5,4).

Гуляю я... луг...
У —
Гул у луг.
Диво: не сяє ясен овид..
Круговиду диво-гурк.

Доскпливий і педантичний читач справедливо може запитати: а чи існує сюжетно-колізійна цілісність у паліндромній поезії, зокрема, в творчості Анатолія Мойсєнка? Відповідаю однозначно — є, але настільки філігранно витончена, що хочеться одразу ж і зацитувати:

*Шу-шу-ш...
Осо-
ка так ... чи долом
 молодичка так.*

І далі — вірш дивовижної чуттєвості, де архітектоніка слова не потребує довгологікопошукового вислі-

ПРОЗА

Андрій Гудима — відомий поет і прозаїк, у доробку якого два десятки книг, а трофеї — обласна премія ім. М. Трублаїні, миська й всеукраїнська ім. І. Нечуя-Левицького, всеукраїнська ім. М. Коцюбинського, — син села — віддавна переймається долею його. Започаткувавши тему трохи іділічним, ба, й автобіографічним *“Чужим весіллям”* (1985 р.), прозаїк розвинув її й виір (щодо власної біографії), і вглиб — в аіографію батьків: романи *“Кара без вини”* (1993 р.) та *“Лихо не спить”* (1997 р.). Вони й склали діалогію, видання якої — логічний крок у послідовній боротьбі А. Гудими за українськість українства.

Психологічна відповідність героїв діалогії ситуації, як і мовна й атрибутивна відповідність ситуації часом настільки вражаючі, що виникає ілюзія фізичної присутності автора в житті минулих поколінь. Звідки це, як не з великої любові? Полум'я її розділів Гудима-стиліст опрацює трагічною статистикою, безсторонністю якої викликає читачевий гнів: винуватці не покарані! І не каються! Так, роман "Кара без вини" закінчується документальними свідченнями про "цифру 6—7 млн. человек, умерших от голода в 1932—33 гг."

Із власного і вжитого досвіду батьків автор знає: нічого не міняється в цьому перетягуванні ливни Добром і Злом. Хіба на якомусь відтинку дужче потягне одне чи друге. І ось уже по війні з'ясовується: "Страшна потвора тридцять третього... лише з тіла спала, а маслаки тримаються купи". Прозрілого, а відтак — самогубця голову сільради Тимофія, що "його судили живі, не прощали й мертві" змінив генетично гуманий Яків, але натомість плетуть інтриги проти людяного

ду-дослідження:

Я сам... Ася –
Молодо подолом
У куці шуку.
А вода — адова
Море... ром...
Я і Ася ... Яса і я...
Моросно сон-сором...
Я...
Ася... Яса...

Тут є все, що може бути в справжній поезії — і дивовижна мелодика, і сороміцький смислів, і самоодкровення в таїні Ніжності, Святості і Світлості, в освяченні незреченості Любові, Дива і Краси двох, бо ж, як продовжує автор уже в іншій вірші, як мені видається — найкоротшою в історії української поезії (однорядковому в три слова — Мих. С.): Ерот і Всесвіт оре.

А. Мойсієнко розтягує, видовжує слово, двозначить його, дивовижить своїм умінням повернути прапервісність, джерельність і мішлівість українського слова. Згадуючи ранньотичинівське: **Встала Та-ла в білій льолі: Ну, приходь же — жду вночі. За вікном шумлять тополі. Журавлиий ключі,** — перепокуго хочеться зачитувати Мойсієнкову висповідь:

Я — Лада, ти — цитаделя,
Закопана напоказ...
Ув орбіті брову
Я —
Воркун у кров...

Поет неувичасно і чесно звертається в паліндромній формі до класично-гордої і поезоспокусливої Рими:

Римо, ти — жито. Мир
Тримала, вишивала мирт.
Ти ж у вікві, у житі —
Що дощ.
Рима — що дощ, а мир —
Ударами рим, а раду
Трима мирт.
О, ти — жито,
Римо мир.

колгоспного голови Крилика, керівисти районного масштабу на штиб довоєнного Гурського "з'їдають" позитивного першого секретаря, а "караючий меч революції" опиняється в руках негідника, вартого попереднього начальника міліції. Завдяки мудрому маневруванню своїх керівників, що прикрили його від визискувачів, село цього разу не вимерло, але головний стратег цього виживання

І, звичайно ж, написати паліндромний сонет зможе далеко не кожний живодіючий поетокласик. А от Анатолій Мойсієнко робить це невимушено і невимушено, не-нав'язно і вільно. От хоча б початок такого паліндромного сонета зразу ж нагадає, що «пахуче форто — не піано — її фортісimo гряде»:

А коло тіні — толока.
У тон шипшин бубуниш
пишноту...

А крок осох осокорка,
А тонко римами рок-нота
Меча гукала кугачем.
Арену — римами рун-ера...
Е, четвертими... Рев тече,
І рев — де нурт...

При всій своїй обізнаності з нинішнім сучасним поеторозовом, розблокованістю поетугору, зокрема і паліндромного стибу, мені видається, що Анатолій Мойсієнко одноосібно і твердо став на свій величний поетостезі. Без митингувань — маніфестових а чи закулурових — він знає своє місце серед "кон і святих". Така поезія, і я це прекрасно знаю, дається страшною, впертою, могутньою силою, бо ж це не легкість римовано-бренькання, це як окрасе хліба твердий, як спращована долона, бо, як мовиться в Книзі Пророка Ісай: "Праведний вмирає, та й ніхто сього не бере до серця, та й люди побожні забираються з землі, та ніхто й не думає, що се праведник забирається з світа, щоб не бачити ледарства." Бо ж і сам А. Мойсієнко виболоно і ствердно каже:

Ми — дим.
 Ми — дим віків, ми — дим.
 Ми — дим низин, ми — дим.
 Ми — долом молодим.
 Ви — дивами див.
 Ви — душу димами, душу див.
 Ви — духу за пазуху див.
 Ми — дух у дим.

Десь уже епілогово-прощально

що хронологічна дилогія — продовження роману “Вічний Іван” білоцерківця таки Віктора Міняйла, відзначеного Державною премією ім. Тараса Шевченка 1966 р. І лауреат поблагословив її (дилогію) передмовою “Свідчу...”: “ця книжка письменника Андрія Гудими — талановита, мужня і страшна своєю силою і правдою — про хресні муки великого й доброго українського народу, про стоїчний його спротив більшовицькій тиранії... й мені, який пережив голод вочевидь, навряд чи пощастило б зробити це виразніше”. У цьому визнанні й висока оцінка художнього рівня твору.

Ще у другій половині 1980-х рр. Андрій Гудима в білоцерківській міськрайонній опублікував повість "Лебедя-лебідонька", з якої після ґрунтовного доопрацювання й уродився перший з романів дилогії. Публікація викликала зливу листів, запальну дискусію на шпальтах газети. Одні дякували за правду про голодомор, другі звинувачували відомо, в чому. Тож недаремно у вітальній адресі до 65-річчя письменника Українська правича Білоцерківщини відзначила його "вагомий внесок у становлення національно свідомого елементу українського суспільства в часи московської окупації... а відтак безпосередню причетність до здобуття Україною незалежності". І далі: "творчість останнього десятиліття, яку увінчує дилогія "Під знаком біди", — свідчення глибокої тривоги письменника за долю Батьківщини, непримиреності з національною і соціальною несправедливістю, приклад позиції інтелектуала-патріота в кризовій ситуації сьогодення" ("ГД", № 59-60.02)... "Кривда, заподіяна батькам, у третьому коліні обізнється". А винуватці досі не покарані...

Володимир ІВАНЦІВ

TEATP

«ЕНЕЇДА» В СУЧАСНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вистава "Енеїда" за мотивами поеми І. Котляревського Донецького академічного українського музично-драматичного театру, очолюваного художнім керівником Марком Бровуном, в оригінальній інсценізації та постановці Віктора Шулакова, стала номінантом Національної премії імені Тараса Шевченка 2003 року у галузі театрального мистецтва.

Віктору Шулакову та акторам, які найвищою мірою змогли проітисити виразними особистостими характеристики героїв "Енеїди", чудово вдалося передати глядачам надзвичайне відчуття стародавнього щасливого і безтурботного життя "лицарів українських степів".

Підкреслюючи театральність, режисер тим самим створює умови для самостійності глядацького мислення. Скоріше, він навіть провокує самостійність, жонглюючи мотивами цієї комічної поеми і одночасно трагестійною бурлеску з великою майстерністю. Мова, іронія, естетичні дисонанси — словом класичний театральний бурлеск з усіма баладними та буфонадними традиціями.

Перед нами, без сумнівів, сучасна героїчна фентезі, досить складна і навіть вишукана як за жанром, так і за виконанням. Перед усім режисеру-постановнику вдалося створити свій власний всесвіт, щед्रोю переміщуючи реалії гомерівського, античного і сучасного нам світів. Особливо яскравим і захоплюючим є другий акт вистави, який цілком відображає сутність свідомості та буття сучасної людини: скільки коштує свобода та гармонія у людському житті?..

Акцент зроблено на індивідуальній свідомості акторів: залежно від особистої схильності виконавців вистава набуває рис то епічної поеми, то документальної, об'єктивної хроніки чи навіть захоплюючого трилера, або епатажного, нависмею шокуючого бурлеску. Не закута канонами людина — актор — герой — сама вирішує, що і в якій формі розповісти про себе, свій персонаж, особистість.

Іван Котляревський українізує Вергілія в стилі бурлеску, оплакує загибель Запорозької Січі, обурюється перетворенням її вільних козаків на кріпаків-рабів, тужить за вільною Україною. Сучасний український режисер вносить у цей стан ностальгію за неповоротним історичним минулим України у сучасних молодих людей, взятих у кросівки, вдягнутих у джинси, людей, які збираються виїхати з України, стати емігрантами. Іншими словами, громадянські, національні мотиви "Енеїди" Котляревського в сучасній інтерпретації Віктора Шулакова стали знайшли своє відображення, стали особливо актуальними зараз, у наш час, коли багато представників молодого покоління нестримно рветься за кордон.

Тому "Енеїда" несе дуже важливе для нас, сучасних, урбанізованих людей, розуміння національної історії та менталітету.

Ганна ЯСТРИМСЬКА

Почалося все зі щорічної балансної процедури пошуку нового календарика. Купити календарик у час відсутності дефіциту — діло нехитре, але вибрати? Для любителів котів і собак проблеми немає, їх зображення можна побачити на календарях часто. Та коли одягаєш окуляри, щоб прочитати текст, відкриваєш для себе таку собі Малоросійську Америку. Назви місяців написані російською і знизу україн-

ЗВИЧАЙНІ РЕЧІ

дання неможливе. Українські календарики повинні бути тільки україномовними. Про це свідчить 10-та стаття Конституції та відомий її коментар Конституційного Суду України, а також статті 2, 8 (частина друга), 35 і 36 чинного Закону про мови. Згадана стаття Конституції на підставі перехідних положень обмежує дію статті 35 закону в частині дозво-

САМОСУД НАД КАЛЕНДАРΙΚОМ

ською мовами. Йдеш до іншого кіоску і бачиш те саме — всуціль російсько-українська календарна двомовність. Не знайшовши українського календарика ні вчора, ні сьогодні, мимоволі задумуєшся. Навіщо галичанину двомовний календар? А може, вони потрапили до нас випадково і призначалися для жителів Москви? Перший напис російськомовний, що вказує на державу-виробника — Росію. Напевно, ці календарики виготовили з нагоди року України в Росії для власного вжитку наші люб'язні північні друзі? Це логічно, але чому так багато їхніх календариків потрапило до нас, у Галичину? Може, транспортна помилка сталася? Історія дуже загадкова.

Про українське походження календарика годі й думати, адже з позиції нашого законодавства їх ви-

лу дублювання написів на плакатах, у рекламі в т. ч. на календариках. Написи повинні бути тільки україномовними з тієї простої причини, що подібне застосування російської мови як мови народів СРСР не має сенсу і правової підстави. СРСР уже немає, але старий Закон про мови залишився ще не відредагованим. А читати його слід разом з Конституцією. За всіма наведеними статтями закону, нещасний календарик завинив багато — це посягання на пріоритет державної мови та обмеження сфери її застосування. Оскільки це вчинено у сфері офіційної інформаційної діяльності, можна говорити про публічну неповагу до української мови як державної.

Уявляю собі, яка злива листів із протестами надходить зараз на адресу місцевої влади, в прокуратуру,

організацію із захисту прав споживачів, у нашу рідну "Просвіту" і патріотичні партії... Це ж не жарт, адже порушення 10-ї статті Конституції підриває її основні положення і явно не сприяє національно-державній майбутності. Як би не ганили наші мудрагелі старий Закон про мови, а в його преамбулі записано, що державний статус українській мові надається "...з метою сприяння всебічному розвитку духовних творчих сил українського народу, гарантування його суверенної національно-державної майбутності". Ніколи б не подумав, що цей злочасний календарик ще й стоїть на заваді розвитку творчих сил українського народу, а без таких сил немає ні задоволення від життя, ні грошей. Після таких тяжких роздумів зарікся купувати календарики, навіть брати задар-

ма. До того ж написав усе це в шановану мною газету, інакше Ви б це не читали. Виконав свій громадянський обов'язок, але немає спокою.

Немає задоволення від домашнього самосуду над календариком. Може, хтось з наших видасть рідний, український? Не зарікаюся, може, такі бувають і я на них не натрапив. Не натрапив — значить їх замало, або отих дивних двомовних забагато... Але ще не все втрачено, адже нинішній рік — рік Росії в Україні, тому є нагода для наших подарувати своїм сусідам українсько-російський календарик, чудово оформлений та із зазначенням "спільних віх історії". Може, до того часу референдум про надання російській мові офіційного статусу вже відбудеться, так що календарик годиться і для продажу в Україні. Спостерігаючи, як наші країни жваво розкуповують російськомовну друковану продукцію, при звичаються до такого ж телебачення, роблю очевидний прогноз. А може, західняцька хитрість, адже всі ми є українцями. Може, навмисно купуємо, читаємо, дивимось, щоб потім із почуттям великого громадянського обов'язку в себе вдома, на власній кухні і в тісному колі сім'ї робити самосуд над тим, що заважає нам почуватись українцями. І то непогано, адже сім'я — то чарунка суспільства. Все нормально!

Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

КРИК ДУШІ

ГІРКА РЕПУТАЦІЯ

КАЙДАШЕВА НАЦІЯ?

Чи часто сучасний учитель має можливість відвідати столичний театр? Скажу відверто, на превеликий жаль, культпохід у театр для сучасного вчителя — це розкіш. Але коли вже потрапляєш у театральну залу, відчуваєш величезне захоплення, свято душі, налаштовуєш струни власного серця на високий духовний лад і намагаєшся досхочу напитися чарівного нектару під назвою "мистецтво".

До зали Молодого театру привело величезне бажання побачити сценічне втілення української класики — п'єси "Кайдаші" (за повістю І. Нечуя-Левицького "Кайдашева сім'я"). І, чесно кажучи, інсценізація цього твору виправдала довгоочікувані сподівання. Динамічна, блискуча гра акторів — Ігоря Шептекіти, Ірини Кравченко, Ігоря Портянки, Світлани Бочарової, досконала режисура і вдале сценічне оформлення занурюють глядача у вир життя українського села XIX століття.

Проте, дивлячись на проблеми, які порушуються у п'єсі "Кайдаші", розумієш, що, крокуючи у XXI століття, українці не так уже й багато здобули у сфері суспільного та духовного життя, більшість проблем українського повсякденного побуту залишаються вічними і невирішеними. Коло тих проблем надзвичайно широке і болюче. Як і сотні років тому, українці працюють у поті чола, надривають свої жили і пупи — в результаті ж за свою чесну і тяжку працю ледь-ледь зводять кінці з кінцями. Як наслідок такого важкого соціального життя — сімейні чвари, гризня, лайки, пияцтво, духовна деградація і спустошення. Постійна боротьба за виживання, джерелом якого є шмат батьківської землі, призводить до непорозуміння і відчуження двох рідних братів — Карпа та Лавріна. І як же болісно усвідомлювати, що бажання власного добробуту, заможного життя, індивідуального господарства витісняють найсвятіше — світлу батьківську пам'ять, рідну кров і родинно-генетичну спорідненість.

Байдуже ставлення до громадського і політичного життя, життєве кредо "моя хата скраю", постійна турбота про власні вузькі приватні інтереси — ось коло тих негативних ознак, що гальмують сучасний розвиток нашої України. І навряд чи щось зміниться у житті української держави, коли кожен її громадянин буде "патріотом на печі", таким собі "набожним Омельком" (що поститься у п'ятницю і вірує в Бога, простягаючи при цьому руку до чарки у святій день).

Чому ж ми — українці — такі дивні й невинуваті? Чому так часто дозволяємо себе принижувати і ганьбити? Чому так рідко хвилюють нас загальнодержавні справи? Чому такі пасивні у ставленні до національних святинь, культури, історії?

Щемить душа... Хочеться кричати... Українці!.. Погляньмо на себе збоку, адже має бути соромно перед іншими, перед світом, що ми такі терплячі, толерантні, демократичні, гуманні, але й досі, у час XXI століття, залишаємось, на жаль, "кайдашевою нацією". Гірка репутація — кайдашева нація...

З повагою і вдячністю

Ірина КОЛОДЮК,
учитель українознавства
Українського гуманітарного ліцею
Київського університету імені
Тараса Шевченка

БАТЬКИ І ДІТИ

Останнім часом у школах стало модним проводити різного роду анкетування. До класу заходить усміхнений психолог, роздає листочки та починає своє опитування. Результати таких опитувань невідомі нікому (ціль, до речі, теж). Але, як я встигла помітити, у подібних психологічних тестах найчастіше зустрічається запитання "Які якості в людині вам подобаються найменше?" Хочу зазначити, що мої однокласники, як і всі нормальні люди, за десять секунд, відведених на відповідь, не надто замислюються над тими "якостями". А отже, відповіді найчастіше — просто завчені книжні вирази, ті, які кожна людина використовує "для солідності". Виявилось, що відсотків дев'яносто написали "підлість", "лицемірство" та "зрадництво".

Ну, звичайно, ці людські риси завжди вважалися найбільш ганебними та низькими. Проте мені стало дуже цікаво, що може 16—17-річний підліток вважати зрадою та підлістю? Невже за таке коротке життя їм довелося пережити якусь зраду, бути підло скривдженими найкращим другом? Здається, більшість із них не вкладало ніякого змісту в ці слова. Тому принаймні визначимо для себе, що вважаємо вищезгаданими

ПРО ЗРАДУ

негативними якостями людського буття.

І підлість, і зрадництво, і лицемірство мають щось спільне у своїй основі. Це коли людина, якій ти віриш, до якої звик ставитися з такою ж довірою, як до самого себе, зненацька використовує все, колись тобою сказане, проти тебе. Хто ж він — зрадник?

Варіант перший — друг. Але друга, яким би близьким він не був, можна змінити на іншого. Виявляється, що найчастіше нас зраджують ті, хто претендує на звання найближчих нам людей, — наші батьки. Зраджують занадто часто, вважаючи, що праві саме вони. Батьки занадто впевнені, що "для нашого ж блага" мають право закидати нам те, що ми колись їм довірили. Адже бувають такі моменти, коли розповідаємо їм найпотаємніше. У когось частіше, у когось — рідше. Тоді здається, що спільну мову нарешті знайдено. Жарт! Варто вам колись повернутися на годину пізніше, ніж потрібно, і одразу починаються звинувачення: "Більше не підеш гуляти з цими сво-

їми друзями! Вони на тебе погано впливають! Ти ж сам розповідав, що у них проблеми з навчанням (варіанти: у них погані батьки, вони зловживають алкоголем або палять, у них багато боргів і т. п.). Тобто батьки починають згадувати все негативне, що колись розповідав їм про друзів, найчастіше перекручуючи всі факти і додаючи щось своє... Тому даєш собі клятву, що відверто ніколи більше й слова не скажеш батькам.

А їм чомусь здається, що, не дозволяючи проводити час у компанії тих чи інших "друзів", вони оберігають нас від поганого впливу. Не розуміючи того, що в будь-якому випадку ми завжди знайдемо час для тих, кого хочемо бачити, вдаючись навіть до обману. І найголовніше: вони вважають, що якась негативна особистість ладна зіпсувати їх дитину, не розуміючи того, що ця дитина ніколи не буде спілкуватися з людьми інших з нею інтересів та поглядів. Янгол не дружитиме з дияволом, якщо у янгола з самого початку не було щось від диявола. І те, що дитина товаришує, на думку батьків,

мама мого чоловіка, та й сам він з'явився на світ за 18 км від Крестців — в Озерках.

Ось у них, у цих Озерках, я вперше в своєму житті побачила тарганів (у нашої бідної селянській хаті на Ки-

юю. Тут ми прожили 7 днів. Я, котра виросла в українському селі і знала — чим старша людина, тим вона раніше встає, була вражена, що в Озерках хіба що о 10-й годині ранку пробуджувалося життя. Виходила сусідка

МЕНТАЛІТЕТ

ївщині вони ніколи не водились), точніше, не побачила, а почула, бо вже першої ночі, коли всі полягали спати, заснути я не могла через те, що за шпалерами, тільки-но погасили світло, почалося таке шарудіння, яке могло розбудити й мертвого.

Завдяки тому, що ночі тут на початку липня білі, я вночі читала "Гою" Л. Фейхтвангера, на ганочку сидіти, вдень відсиділася на травичці біля озера, де купалися чоловік із донь-

— ровесниця нашої бабусі Дуні (яка вже встала, бо в неї гості в домі), сідала на призьбочку своєї хати, біля якої росли дві горобини і три берізки, і волала на всю вулицю, яка була єдиною в селі: "Васильєвна! Иди, посидим, похаєм да чайку попьєм!"

У будь-якому українському селі десята година ранку — це вже в повному розпалі робота в городі, полі, дворі, а тут "тишь да гладь, да Божья благодать"...

Валентина ОСИПОВА,
м. Київ

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Ці поняття досить часто стають предметом обговорення політиків, роздумів інтелігенції, досліджень науковців. Я ж прийшла до їх розуміння давно і дуже легко.

Ще у 1972 році, влітку, ми з чоловіком, двоє зовсім молодих людей і батьки чотирирічної доньки, вирішили провести свої відпустки, проїхавши за таким маршрутом: Київ — Москва — Крестці — Новгород — Ленінград — Київ.

Чому Москва і Ленінград, кожному зрозуміло: "Кто не был в Москве, тот не видел России", — стверджував титулоносний поет. А ось Крестці — районне містечко в Новгородській області, яке розмістилося надорозі з Петербурга до Москви, якою їхав ще у XVIII столітті О. М. Радіщев, увійшло в наш маршрут тому, що там народилася бабуся нашої донечки і

З МІЛІЦІЄЮ НА «ВИ», АЛЕ БЕЗ СТРАХУ

Продовження. Початок
у ч. 48, 49, 51 (2002 р.),
3, 4 (2003 р.)

СИТУАЦІЯ 7. ВАС ЗАТРИМАЛИ

Вас затримали (неважливо де — на вулиці, дома чи деінде), і Ви одразу відчули як різко змінилося ставлення до Вас правоохоронців — для них Ви тепер злочинець. Подія, звісно, не з приємних — душу наповнює страх, а голову — різні страшні, чорні думки. Тому, передусім, Вам треба взяти себе в руки і заспокоїтись. Як говорять ті, хто побував у подібній ситуації, корисно згадати аналогічні ситуації з кінофільмів (переважно детективів), врешті-решт, варто пригадати улюблену фразу старого мудрого єврея: "Так завжди не буде. Це також минеться".

Затримання Вас як особи підозрюваної у вчиненні злочину є заходом процесуального примусу, суть якого полягає в тому, що Вас на короткий строк (до трьох діб) поселя-

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.
(Ст. 29 Конституції України).

До речі, декілька слів про адвокатів. Якого адвоката вибрати? Який адвокат кращий? На ці запитання завжди шукають відповіді, коли ждуть малоприємної зустрічі із правоохоронцями. Та краще, коли є постійний Ваш особистий чи сімейний адвокат, який би запобігав небажаним ситуаціям, став би сімейним консультантом і порадником з юридичних питань.

Адвокат потрібен не тільки для того, щоб "вирішувати питання" чи "витягувати" людину з лабет правоохоронців, у які вона потрапила, а більшою мірою для того, щоб вона по можливості в такій ситуації не потрапляла взагалі. До того ж кожен адвокат відстоює інтереси: свої, Ва-

обставин Вас можуть затримати? На це запитання вичерпну відповідь знаходимо в ст. 106 КПК України:

"Орган дізнання вправі затримати Вас як особу, підозрювану у скоєнні злочину, за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, лише при наявності однієї з таких підстав:

- коли Вас застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;
- коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вкажуть на Вас, як на особу, що вчинила злочин;
- коли на Вас або на Вашому одязі, при Вас або у Вашому житлі буде виявлено явні сліди злочину;
- коли Ви намагаєтесь втекти, або коли Ви не маєте постійного місця проживання, або коли не встановлена Ваша особа".

(Ст. 106 КПК України).

Все, цей список — вичерпний. Інших підстав для Вашого затримання немає, і з інших причин Вас ніхто затримати не має права.

Крім того, зверніть увагу, що ст. 106 КПК України надає право органу дізнання "затримати особу, що підозрюється у вчиненні злочину, за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі...". Тобто, якщо покарання за злочин, у вчиненні якого Вас підозрюють, не передбачає позбавлення волі, то затримати Вас не мають права.

На який термін Вас можуть затримати? Без постанови судді Вас мають право тримати три доби — 72 години. Необхідно мати на увазі, що відлік часу затримання ведеться з моменту складання протоколу про затримання, тому вимагайте, щоб він був складений негайно, одразу

після Вашого затримання. Після 72 годин Вам зобов'язані вручити для ознайомлення постанову судді про Ваш арешт або відпустити на волю.

Слід також мати на увазі, що Вас можуть затримати за скоєне Вами адміністративне правопорушення. Згідно зі ст. 262 Кодексу України про адміністративні правопорушення на адміністративне затримання мають право тільки працівники органів внутрішніх справ, прикордонних військ, посадові особи воєнізованої охорони та Військової інспекції безпеки дорожнього руху (для осіб, які керують транспортними засобами Збройних сил України) та інші. В адміністративному порядку Вас можуть затримати не більш як на три години (ст. 263 КпАП України). Щоправда, в ст. 11 п. 5 ч. 3 Закону України "Про міліцію" сказано, що "у разі необхідності встановлення особи і обставин правопорушення" Вас можуть затримати до трьох діб. Тому робіть усе для того, щоб міліціонери якнайшвидше встановили вашу особу, бо для встановлення правопорушення невідомо скільки їм потрібно буде часу. Вимагайте, щоб негайно повідомили про Ваше затримання Ваших родичів. Будьте готові до того, що Ваша вимога залишиться поза їхньою увагою. Тоді пишіть скаргу прокуророві, хоч, звичайно, краще, щоб це зробили Ваші родичі, попередньо порадившись із кваліфікованим адвокатом.

При складанні протоколу про затримання, який повинен бути складений негайно, слідкуйте за тим, щоб були чітко вказані причини обмеження Вашої особистої свободи.

Ст. 106 КПК України вимагає: "Копія протоколу з переліком прав та обов'язків негайно вручається затриманому і направляється прокурору".

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

1. Завідомо незаконне затримання або незаконний привід — караються позбавленням права займати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Завідомо незаконні арешт або тримання під вартою — караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

(Ст. 71. КК України)

Якщо орган дізнання, слідчий вважає, що є підстави для обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, він вносить за згодою прокурора подання до суду.

(Ст. 1652 КПК України)

Звертаємо Вашу увагу на те, що кожен затриманий має право на оскарження свого затримання. Це де-що нове в нашому праві, і ми б раділи при першій-ліпшій нагоді таку скаргу подавати до суду одразу після Вашого затримання. Начальник місця досудового ув'язнення зобов'язаний Вашу скаргу передати негайно до суду. І ця скарга розглядається суддею одночасно з поданням органу дізнання про обрання щодо Вас запобіжного заходу. Для надійності та надання Вашій скарзі більшого довіря і значення можна вочевидь порекомендувати Вам таку скаргу подавати одночасно через начальника місця досудового ув'язнення та через свого адвоката. Боріться за свою свободу вже на стадії затримання, а не чекайте, поки вас заарештує суд.

Важливим також є те, щоб адвокат наполягав на негайній передачі Вашої скарги до суду. Така скарга розглядається судом з додержанням вимог ст. 1652 КПК України. У цьому випадку Ваша скарга має шанс бути розглянутою судом упродовж 72 годин з моменту Вашого затримання (ст. 106 КПК України). Це є дуже важливим ще й тому, що суд розглядатиме, як уже було сказано, не тільки подання органів дізнання про необхідність Вашого арешту, але й одночасно з цим і Вашу скаргу, в якій Ви вже саме затримання просите визнати незаконним.

Упродовж перших трьох днів (72 годин) Вашого затримання Ваш адвокат повинен напружено і корисно попрацювати. Адже саме зараз у нього з'являються шанси і можливості для успішного захисту Вашої свободи, саме зараз закладається фундамент майбутнього успіху або поразки Вашої справи.

Як показує досвід, при правильній і серйозній оцінці ситуації Ви маєте значні шанси виграти справу про незаконне затримання, бо часто-густо працівники правоохоронних органів легковажно ставляться до складання протоколу про затримання і навіть не обтяжують себе тим, щоб належно обґрунтувати затримання, як цього вимагають ст. ст. 106, 115 КПК України. Найголовніше нагадаємо ще раз: не панікуйте і ніколи не здавайтесь!

Далі буде.

© Усі права застережені. Відтворення публікацій чи будь-якої їх частини без письмової згоди авторів забороняється.

Богдан РАФАЛЮК,
підприємець
Андрій ФЕДУР,
адвокат

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

З моменту затримання Ви набуваєте статусу підозрюваного і це накладає на Вас обов'язки, але й надає певні права. Ви маєте право мовчати! Ніхто не може змусити Вас свідчити проти Вашої волі давати свідчення.

"Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом".

(Ст. 63. Конституції України)

ють у спеціальне приміщення для затриманих — ізолятор тимчасового тримання (ІТТ) і, отже, позбавлять волі.

Оскільки необхідність у затриманні, як правило, виникає раптово і має невідкладний характер, попереднього отримання постанови судді на обмеження свободи в таких випадках Закон не вимагає. Однак домагайтесь, щоб уже при самому затриманні був присутній адвокат.

Отож, будемо вважати, що перший шоківий стан у Вас пройшов і саме зараз Вам потрібно, зібравши всі сили і волю, згадати статтю 29 Конституції України, яка дає Вам право вимагати від правоохоронців негайного повідомлення Ваших рідних і близьких про Ваше затримання. Вимагайте, щоб це було зроблено негайно. Якщо вони зволікають, не відповідайте ні на які їхні запитання, не підписуйте жодних документів — добивайтесь усіма доступними Вам заходами виконання Ваших конституційних прав.

Як Ви вже зрозуміли, статті 29 і 63 Конституції України дають Вам право на отримання допомоги адвоката. Вимагайте невідкладної зустрічі з адвокатом: "До першого допиту Ви маєте право побачитись зі своїм захисником і поговорити з ним віч-на-віч" (Ст. 48 КПК України). Для цього радимо кожному підприємцю (навіть тому, у кого поки що дрібний бізнес) передбачити подібні ситуації і мати у своєму записнику хоча б телефони декількох адвокатських контор, а ще краще — особисто бути знайомим з деякими адвокатами. Але найкращий адвокат той, якого Ви добре знаєте, якому довіряєте, який буде відстоювати саме Ваші інтереси.

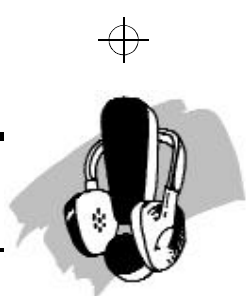
ші або когось іншого.

Не маючи наміру когось ображати, ми не можемо наших шановних читачів не попередити: не кожен Ваш адвокат відстоюватиме саме Ваші інтереси і права, не кожен Ваш адвокат здатний бути Вашим захисником — іноді адвокат, послуги якого Ви пристойно оплачуєте, може стати для Вас прокурором. Випадків таких життя знає, на жаль, предостатньо.

А тепер з'ясуємо, коли, за яких

фото О.

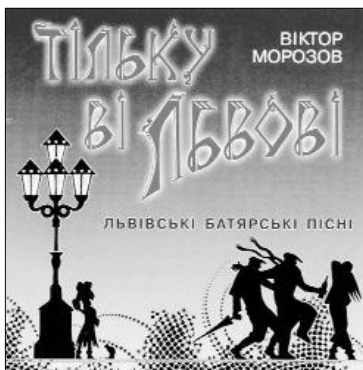

ВІКТОР МОРОЗОВ І БАТЯРСЬКІ ПІСНІ: ТІЛЬКУ ВІ ЛЬВОВІ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Хто такі львівські батяри? Що являв собою галицький міський фольклор? Якшо взагалі вона була — субкультура початку ХХ століття? Найбільше про це знають Віктор Морозов та батяр-бенд "Галичина". Щойно видано унікальний диск львівських батярських пісень під назвою "Тільки ві Львові". Отже, батяри — це мешканці львівських

околиць. Вони — гультяї, відчайдухи і гульвіси, відповідно — герої балад і вуличних пісень. Ось що повідомляє нам великий знавець міського фольклору Юрій Вінничук: — Колись вуличні пісні звучали скрізь. Вони захоплювали дотепністю, мелодійністю і танцювальним вихором. Соковита львівська говірка-балак — відійшла у минуле, залишивши в мові львів'ян лише окремі вирази і слова. Основу цієї говірки

складали галицький діалект української і польської мови із вкрапленням німецьких і єврейських слів. Оскільки більшість пісень мали декілька варіантів, то спеціально для Віктора Морозова я зредував їх і зробив якомога зрозумілишими для сучасників...

Пригадую, як під час першої "Червоної рути" в Чернівцях Віктор Морозов розповідав мені про багатство і специфіку львівської пісенної традиції довоєнних часів. Уже тоді він прагнув зібрати все те в окрему програму, але зробити це йому вдалося порівняно недавно за допомогою класних і досвідчених музикантів Петра Рачинського (акордеон), Богдана Назара (скрипка), Івана Огара (контрабас), Степана Нетребяка (кларнет). Було відібрано найяскравіші зразки батярських пісень, ну а оркестр отримав відповідну назву — батяр-бенд "Галичина".

Це неймовірно, але колись кожна львівська дільниця мала свій фольклор і пісенні гімни. Батяри Личакова, Клепарова, Замастинова, Городецького вміли не тільки битися, а й влаштовувати розкішні забави, про які говорило все місто.

Олександр ЄВТУШЕНКО

У ЛАГІДНУ НІЧ

ПЕРЛИНКИ

Чи можна поєднати поп-музику найвищої проби і найбільш вишукані зразки музики під знаком "релаксу"? Чи взагалі важливий синтез музики для відпочинку і пісень про найяскравіші почуття? Звичайно — можливий! "У лагідну ніч" — найновіша збірка від аудіокомпанії "Атлантик", яка являє собою прекрасний препарат звукової терапії. Це — ліки від стресів, суму і розпачу для кожного, хто хоче — хоч на годинку — забути про божевільні ритми життя в мегаполісі, хто готовий зануритися в теплі лагідні хвилі романтичної мрії і високих почуттів.

"У лагідну ніч" — це перший міжнародний аудіопроект, до якого включено декілька ком-

позицій європейських виконавців. Це — Ренс Ньюленд — відомий гітарист і композитор, музичний продюсер Глорії Гейнор, чудовий блюзовий співак Лайонел Лодж та справжня красуня і поп-діва Марія Де Сільва. Усі вони працюють з відомою австрійською аудіокомпанією "Джайв Мюзік", яка і передала права на використання музики її зірок у збірці "У лагідну ніч". До речі: Ренс Ньюленд та Лайонел Лодж вже двічі навідувалися до Києва, де брали участь у міжнародному проекті "Брати блюзу" — музика без кордонів, ініціаторами якого стали Мирослав Левицький і група "Брати блюзу". Одна з композицій "Братів" є на диску — вона є своєрідним містком поміж фірмовим саундом гостей "лагідної ночі" та звучанням її постійних

мешканців.

І що характерно — наші не поступаються рівнем і якістю — Олександр Пономарьов, Віктор Павлік, Таїсія Повалій, Алла Попова презентують тут свої найкращі зразки саме релаксової лірики, яка неминуче огортає душу теплом і надією. Композитори і аранжувальники Сергій Гримальський та Юрій Дерзкий запропонували інструментальні п'єси, які створюють стан внутрішньої гармонії зі Всесвітом. Артисти молодшого покоління — дивовижна група ГДР і співачка Анна Зотьєва приємно здивують навіть спокушених меломанів. Одне слово, збірка "У лагідну ніч" — це безпрограшний аудіоексперимент, що ввібрав у себе все найкраще витончене, мелодійне і красиве із сучасного музичного простору.

Олесь САМ

СЛУХАЙ УКРАЇНСЬКЕ!

Що можна знайти в скирті сіна? Це залежить од вашої фантазії. Комусь — западне тепло праведної втоми, іншому — вечорово-зоряну спокую. Декому — вила на ворога чи сльотаву безнадію ностальгії. Припускаю, що дехто взагалі не чув такого слова. Бігме — не до них мова. У хуторовій "Скирті сіна" можна знайти більше. Варто лише натиснути "плей" — і гуцульські плаї та вершини матеріалізуються в ритмах та мелодіях, а ноги одразу зачеберяють у такт. Скрипки, акордеон, кобза та бубон із сопілкою в умілих руках музик живуть одним життям. У душі кожного українського плнка, рокера, ба навіть поціновувача попси жевріє таємний вогник

СКАРБ У СКИРТІ, АБО ЯКА КОРИСТЬ МОЖЕ БУТИ ВІД ФОЛЬКЛОРНОЇ ПРАКТИКИ

любові до фольку. Тож палаюча скирта неабияк вплине на підсвідоме "неформатних" меломанів. А додати сюди суміш нереалізованого суму-втікання з урбаністичного міста з ідеєю фікс "їду в Карпати" — і ви вже не обійдетесь без касетидоробку хлопців з "Хутора". Хто вони? Якось на межі зими й осені року Божого 96-го у славному місті Гданську локалізувалося кілька українських студентів, та й подумали: нумо зберемо й захистимо мелодії та пісні Перемищини, краю, звідки півстоліття тому виселили їхніх

батьків та дідів тільки за те, що вони були українцями. Отож, лише за рік студенти записали понад п'ятдесят пісень, доля яких — бути забутими. То був перший альбом гурту "Хутір". Бачите, на що можна повернути фольклорну практику? А вже в 99-му "хуторяни" звернули увагу на музику українських Карпат, особливо Буковини та Закарпаття. Маємо "Скирту сіна". Музикознавці стверджують, що "хуторяни" дуже відважно підійшли до аранжації вибраних творів, не побоюючись ввести ритмічні інструменти з гір-

ських регіонів Південної Америки". Слухайте — почувете...

Софія НЕГОДА

РЕФЛЕКСІЇ

ЗАМКНЕНЕ КОЛО

"Музика не має кордонів. Але коли йдеться про українську музику, вони одразу з'являються", — така думка прозвучала минулого тижня в обласному ТБ-ефірі.

Нагадаємо, що восени минулого року активісти Полтавської обласної громадської молодіжної організації "Молода Просвіта" (ПОГМО "МП"), незадоволені незначною присутністю в FM-радіопросторі області вітчизняного продукту, започаткували акцію "Слухай своє!"

За час, що минув, актуальність проблеми аж ніяк не зменшилася, тож логічним продовженням акції стала участь лідерів організації у ток-шоу "Вечір для двох" на обласному телеканалі "Лтава".

Свою точку зору на проблему україномовної музики в FM-радіопросторі і на ТБ прийшли висловити голова ПОГМО МП Галина Пустовгар, представник Нацради з ТБ і радіомовлення по Полтавській області Лілія Миронович, поетеса Марія Бойко, гурт "Країни", директор радіо "Ваша хвиля" Володимир Голубничий, керівник хору "Калина" Григорій Левченко та ін. Дискусія точилася навколо конкурентоздатності українських виконавців, недотримання FM-ками чинного законодавства, особливостей вітчизняного шоу-бізнесу. Окружний НСОУ "Пласт" Євген Янкевич наголошує на духовних коренях проблеми, коли "ціле покоління виховується на блатній романтиці". Його підтримала Тетяна Леценко, завкафедрою українознавства УМСА: "Якщо Боря Моїсєєв відкриває і закриває сезон у муздрамтеатрі ім. Гоголя, то про яку повагу до себе йдеться?"

"Радіо, як один з найпотужніших засобів формування культури, суспільної свідомості, відмовляється транслювати україномовних виконавців, мотивуючи це тим, що вони неконкурентоспроможні. Ще одному поколінню українців навіюється зневага до рідної мови, культури, країни. Потім це покоління знову буде доводити нам, що україномовна музика неконкурентоспроможна. Виникає замкнене коло, яке ми збираємося розірвати", — заявив заступник голови ПОГМО "МП", студент V курсу ПДПУ Олексій Логвинов.

Можливо, якраз небайдужа молодь і надасть нового життя українській пісні.

За матеріалами сайту ПОГМО "МП": www.geocities.com/poltavamp

СЛОВО Просвіти

Засновник Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.
Ресстраційне свідоцтво KB № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любова Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп'ютерна верстка: Ірина Шевчук, Олег Бесський та Іван Сак.

Адреса редакції: 01001, Київ-1, завулок Музейний, 8.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovoprosvity@ukrpost.net
<http://www.prosvita.org.ua>
Передплатний індекс 30617.

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.